

Tia Kuoppala ja Emilia Sand

Lapsi vuorohoidossa

Perheiden kokemukset Järvi-Pohjanmaalla

Opinnäytetyö

Syksy 2014

SeAMK Sosiaali- ja terveysala

Sosionomi (AMK)- Tutkinto-ohjelma

SeAMK

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Sosiaali- ja terveysalan yksikkö

Tutkinto-ohjelma: Sosiaalialan koulutusohjelma

Suuntautumisvaihtoehto: Sosionomi (AMK)

Tekijä: Tia Kuoppala ja Emilia Sand

Työn nimi: Lapsi vuorohoidossa - Perheiden kokemukset Järvi-Pohjanmaalla

Ohjaaja: Helena Järvi

Vuosi: 2014

Sivumäärä: 85

Liitteiden lukumäärä: 9

Vuorohoidon vaikutuksia perheisiin kokonaisuutena ei ole tutkittu, eikä siitä ole juurikaan tieteellistä teoriaa. Suomen muuttuessa kohti 24/7 yhteiskuntaa vuorohoidon tarve kasvaa vanhempien työskennellessä epätyypillisinä työaikoina. Opinnäytetyömme tarkoituksena oli selvittää perheiden kokemuksia vuorohoidosta kahdessa järvi-pohjanmaalaisessa vuoropäiväkodissa. Työssämme toimme esiin vuorohoitoa käyttävien perheiden kokemustietoa ja avasimme sen avulla tutkimuskysymyksemme ”mitä vuoropäiväkotien asiakkaina olevat perheet ajattelevat vuorohoidosta?” Tutkimuksemme suunnattiin kaikille yhteistyöpäiväkodeissämme vuorohoitoa käyttäville perheille, joita oli yhteensä 38. Toteutimme tutkimuksemme vanhemmille suunnatun kyselylomakkeen avulla. Lomake sisälsi niin määrällisiä kuin laadullisiakin elementtejä. Tutkimuksemme vastausprosentti oli 50 (n=19).

Kyselylomakkeemme oli jaettu teemoittain, ja tutkimustulokset avattiin samojen otsikoiden alla. Nämä olivat: epäsäännöllinen hoitorytmi, päivähoidon sisältö lasten kannalta, päivähoidon laatu lasten näkökulmasta, päivähoidon laatu vanhempien näkökulmasta sekä perhe ja vanhemmuus. Tutkimuksen analysointimenetelmänä käytimme SPSS- ja Excel- ohjelmia sekä avoimien kysymysten kohdalla teemoittelua.

Tutkimuksemme mukaan perheet olivat tyytyväisiä samaansa vuorohoitoon. Vanhemmat toivoivat kasvatuskumppanuuteen ja vuorohoidon tarjontaan kiinnitettävän enemmän huomiota päiväkotien puolelta. Vanhemmat kaipaisivat enemmän oman lapsensa päivästä kertovaa tietoa hoitoon vienti- ja hakutilanteissa. Huomion arvoinen tutkimustulos oli, että varhaiskasvatussuunnitelma ei ollut kaikille vanhemmille käsitteenä tuttu. Vanhempien oma jaksaminen huoletti monia. Varhaiskasvatuksen tulisikin tukea vanhempien jaksamista varmistamalla perheiden vuorohoidon saatavuus.

Avainsanat: Perhe, lapsi, vuorohoito, varhaiskasvatus, kasvatuskumppanuus

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Health Care and Social Work

Degree programme: Degree Programme in Social Services

Specialisation: Bachelor of Social Services

Author/s: Tia Kuoppala and Emilia Sand

Title of thesis: Nonstandard Hour Child Care - The Experience of Families in the Lake District of South Ostrobothnia

Supervisor: Helena Järvi

Year: 2014

Number of pages: 85

Number of appendices: 9

The effects of nonstandard hours child care on families have not been studied. There is very little scientific knowledge on this subject. The purpose of our thesis was to investigate the experiences of families that have children in two nonstandard hour kindergartens in the Lake District of South Ostrobothnia. Our work brings about the families' knowledge and experiences regarding the research question: "What do the families think about the nonstandard hour child care?" Our experiment was aimed at all users in our cooperation kindergarten, 38 in number. We collected the data by a questionnaire for the parents. The questionnaire included both quantitative and qualitative elements. The response rate was 50 (n = 19).

The questionnaire was divided into themes, and the findings were explained. These were: an irregular rhythm care, day care for children in terms of content, the quality of day care for children, day-care quality from the perspective of the parents, as well as family and parenting. For the research analysis we used SPSS and Excel programs, and for the open questions we used the theme groups.

According to our research, families were satisfied with the child care they received. Parents wished that more attention would be paid to the educational partnership, as well as to the provision of the nonstandard hour child care. Parents wanted more information about their children's day in kindergarten when they bring or fetch their children. Furthermore, it seems that early childhood education plan was not a familiar concept to all parents. Many parents were concerned about their own well-being. Kindergartens should support parents' ability to cope and decrease their stress by ensuring this kind of child care.

Keywords: family, child, nonstandard hour child care, early childhood education, early childhood educational partnership

Sisällys

Opinnäytetyön tiivistelmä	1
Thesis abstract.....	2
SISÄLLYS	3
Kuvioluettelo	5
1 JOHDANTO	6
2 VUOROHOITO OSANA LAADUKASTA VARHAISKASVATUSTA..	8
2.1 Vuorohoidon käyttöaste	9
2.2 Vuorohoidon valtakunnalliset ohjeistukset ja lainsäädäntö	10
2.3 Vuorohoito lasten näkökulmasta	12
2.3.1 Lapsi ja kiintymyssuhde	15
2.3.2 Vuorohoito ja kiintymyssuhde	16
2.4 Pienet koululaiset vuorohoidossa.....	17
2.5 Vuorohoito vanhempien näkökulmasta	18
3 TYÖN JA PERHE- ELÄMÄN YHTEENSOVITTAMINEN	20
3.1 24/7 yhteiskunta	20
3.2 Lapsiperheiden vanhempien työllisyystilanne	20
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	22
4.1 Aiheen valinta ja tutkimuskysymys.....	22
4.2 Yhteistyökumppaniemme esittely.....	22
4.2.1 Tutustumiskäynti päiväkotia A:ssa	23
4.2.2 Tutustumiskäynti päiväkotia B:ssä	24
4.2.3 Päiväkotien varhaiskasvatussuunnitelman vertailua valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin	25
4.3 Tutkimusote ja menetelmät	27
4.4 Kyselylomakkeen laadinta.....	28
4.5 Tutkimuksen toteutus käytännössä	29
4.6 Sisällönanalyysi.....	30
4.7 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus.....	31
5 TUTKIMUSTULOKSET	33

5.1.1 Vanhempien taustatiedot	33
5.1.2 Epäsäännöllinen hoitorytmi	39
5.1.3 Päivähoidon sisältö lasten kannalta	45
5.1.4 Päivähoidon laatu vanhempien näkökulmasta	48
5.1.5 Perhe ja vanhemmuus	52
6 JOHTOPÄÄTÖKSET	56
7 POHDINTA	61
LÄHTEET	66
LIITTEET	71

Kuvioluettelo

Kuvio 1. Vastaajien perhemuoto (n=19).....	34
Kuvio 2. Vastaajien vuorohoidon tarpeen syy (n=19).....	34
Kuvio 3. Perheiden käyttämät hoitomuodot (n=19)	35
Kuvio 4. Yleisin lapsen hoitoon viejä/ hakija (n=19)	35
Kuvio 5. Vanhempien ilmoittama lasten keskimääräinen hoidossaoloaika vuorokaudessa (n=19).	36
Kuvio 6. Vastaajien mieleistä lapselle sopivin aika olla vuorohoidossa vuorokaudessa (n=19).	37
Kuvio 7. Vastaajien lasten vuorohoidon määrä kuukaudessa (n=19)	38
Kuvio 8. Vastaajien mielestä lapselle sopivin määrä olla vuorohoidossa kuukaudessa (n=19).	39
Kuvio 9. Epäsäännöllinen hoitorytmi (n=19).....	40
Kuvio 10. Lasten päivähoiton sisältö lasten kannalta (n=19)	45
Kuvio 11. Päivähoiton laatu vanhempien näkökulmasta (n=19).....	48
Kuvio 12. Perhe ja vanhemmuus (n=19).....	52

1 JOHDANTO

Suomi on yhä enemmän muuttumassa 24/7 -yhteiskunnaksi, jossa palvelut ovat saatavilla kellon ympäri. Rönkän (2014, 37) mukaan vuorotyötä tekevien osuus työntekijöistä on jo 22 prosenttia. Monet näistä vuorotyöläisistä ovat myös pienten lasten vanhempia. Jos vanhemmilla ei ole mahdollisuutta hoitaa lasta kotona tai esimerkiksi isovanhemmilla, lapsi menee useimmiten vuorohoitoon. Säkkinen (2011,7) määritelmän mukaan vuorohoidolla tarkoitetaan kello 17.30–05.30 välisenä aikana, sekä viikonloppuisin ja pyhinä järjestettävää varhaiskasvatusta. Näinä aikoina auki olevia päiväkoteja kutsutaan vuoropäiväkodeiksi.

Tulevina sosionomeina ja varhaiskasvattajina meidän on tärkeää tunnistaa niin päivähoidon, kuin myös vuorohoidon vaikutuksia perheiden arkeen. Tavoitteenamme on toteuttaa sekä pedagogisesti laadukasta varhaiskasvatusta, että nähdä lapsi osana suurempaa kontekstia, perhettään. Jos perhe voi huonosti, miten lapsi voi silloin? Tukeeko vuorohoito perheiden hyvää elämää ja kasvatustyötä vai aiheuttaako se tarpeettomia esteitä arjen joustavalle sujumiselle? Vuorohoidosta ja sen vaikutuksista perheen arkeen tai lapsen kehitykseen puhutaan julkisuudessa harvoin. Vanhempien ja perheiden itsensä ääntä ei kuulla juuri koskaan. Mitä vuorohoidosta oikein ajatellaan perheissä? Tästä syystä opinnäytetyömme aiheeksi valikoitui vuorohoito ja perheiden kokemukset siitä.

Työmme tutkimuskysymys on ”Mitä yhteistyöpäiväkotiemme asiakkaina olevat perheet ajattelevat vuorohoidosta?”. Koska tutkimuskysymyksemme on laaja ja moniulotteinen, olemme pilkkoneet sen helpommin hahmotettaviin alaosioidiin. Haemme vastauksia selvittämällä sekä epäsäännöllisen hoitorytmin vaikutuksia perheeseen, päivähoidon sisältöä lasten kannalta, päivähoidon laatua vanhempien näkökulmasta sekä sitä, miten vuorohoito vaikuttaa perheeseen ja vanhemmuuteen. Tutkimuskysymyksiä keskeinen käsite on perheiden kokemustieto.

Lähdemme avaamaan aihetta teoriaosuudella, jossa kerromme vuorohoidon ominaispiirteistä, käyttöasteista ja valtakunnallisista ohjeistuksista sekä lainsäädän-

nöstä. Tarkastelemme vuorohoitoa niin lasten, pikkukoululaisten kuin myös vanhempien näkökulmasta. Myös työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen vuoro-työn- ja hoidon näkökulmasta on yksi työmme osa-alue.

Teoriaosuuden jälkeen siirrymme tutkimuksen toteuttamiseen, jossa selvitämme lukijalle miten työmme tutkimusosio suoritettiin. Esittelemme myös yhteistyöpäiväkotimme ja kerromme lyhyesti tutustumiskäynneistämme kyseisissä paikoissa. Esittelemme päiväkotien toimintaa ohjaavaa varhaiskasvatussuunnitelmaa ja vertaamme sen sisältöjä valtakunnalliseen vasuun. Tutkimustuloksissa ja johtopäätöksissä esittelemme tutkimuksemme tulokset.

2 VUOROHOIDO OSANA LAADUKASTA VARHAISKASVATUSTA

Aloitamme työmme avaamalla vuorohoidon käsitteitä, käyttöasteita sekä nykyisen lainsäädännön toimivuutta ja epäkohtia vuorohoidon puitteissa. Kappale sisältää myös alaluvut, joissa tarkastelemme vuorohoidon ominaispiirteitä ja vaikutuksia niin alle kouluikäisten lasten, pikkukoululaisten kuin myös vanhempien näkökulmasta.

Lapsiperhe. Tilastokeskuksen määritelmän (SVT 2014) mukaan lapsiperheitä ovat perheet, joissa kotona asuu vähintään yksi alle 18-vuotias lapsi. Lammi-Taskula, Karvonen ja Ahlström (2009, 15) kertovat, että pikkulapsiperheiksi määritellään perheet, joissa on alle kouluikäisiä lapsia.

Varhaiskasvatus. Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005, 11) varhaiskasvatus määritellään pienten lasten elämänpiireissä tapahtuvaksi kasvatukselliseksi vuorovaikutukseksi. Tavoitteena on edistää lasten kasvua, kehitystä ja oppimista. Tarvitaan vanhempien ja varhaiskasvatuksen yhteistyötä, jotta yhteinen kasvatustehtävä muodostaisi lapsen kannalta mielekkään kokonaisuuden. Yhteiskunnan järjestämä, valvoma ja tukema varhaiskasvatus koostuu hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuudesta. Se on suunnitelmallista ja tavoitteellista yhteistoimintaa, jossa lapsen omaehtoisella leikillä on keskeinen merkitys.

Vuorohoito. Säkkinen (2011, 7) määrittelee vuorohoitoa seuraavasti: iltaja vuorohoidolla tarkoitetaan kello 17.30–05.30 välisenä aikana, sekä viikonloppuisin ja pyhinä järjestettävää lasten varhaiskasvatusta. Vuorohoitoa tarvitsevat sellaiset lapset, joiden molemmat vanhemmat työskentelevät tai opiskelevat epätyypillisinä hoitoaikoina, tai lapsen vanhempi on epätyypillistä työaikaa tekevä yksinhuoltaja. Vuorohoitopäiväkodeiksi kutsutaan päiväkoteja, jotka ovat auki 24 tuntia vuorokaudessa. Vuorohoidon ensisijainen tehtävä on turvata vanhempien mahdollisuus työssäkäyntiin, siihen ei ole subjektiivista oikeutta (Jaatinen, 2014). Vuorotöissä

olevien vanhempien lapset muodostavat näiden päiväkotien suurimman asiakasryhmän (Kauppi 2001, 27).

2.1 Vuorohoidon käyttöaste

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen uusimman, vuonna 2010 teettämän päivähoitokyselyn mukaan hieman yli seitsemän prosenttia kunnan järjestämässä päivähoidossa olevista lapsista on vuorohoidossa. Vuonna 2010 koko Suomessa vuorohoidon piirissä oli noin 14 650 lasta. Käyttömäärät ovat jonkin verran laskeneet edellisestä, vuonna 2005 tehdystä tutkimuksesta (Fräntilä, Kahiluoto & Kivistö 2005, 45), jolloin vuorohoitoon osallistui 12 804 lasta, eli noin seitsemän prosenttia kaikista päivähoidossa olevista lapsista. Kunnille teetettyyn kyselyyn vastanneista lähes kaikki arvioivat vuorohoidon lisääntyvän lähitulevaisuudessa, vaikka sen tarve on tilastojen mukaan laskenut. Vuorohoidossa olevien lasten osuus on suurempi pienissä (alle 10 000 asukasta) ja keskisuurissa (10 000-75 000 asukasta) kuin suurissa (yli 75 000 asukasta) kunnissa.

Fräntilän ym. (2005, 45) mukaan suurin osa vuorohoidossa olevista lapsista tarvitsee hoitoa vaihtelevasti sekä iltaisin, öisin että viikonloppuisin. Yleisin vuorohoidon ajankohta on ilta (klo 18.00- 22.00). Ainoastaan viikonloppuisin hoidossa on noin 10 prosenttia vuorohoitolapsista. Enimmäkseen öiseen aikaan (klo 22.00- 6.00) hoidossa on seitsemän prosenttia vuorohoidon piirissä olevista lapsista. Toistuvasti yli viitenä päivänä viikossa hoidossa olevia lapsia on noin yksi prosentti.

Samaisen tutkimuksen (s. 46) mukaan vuorohoidon tarjonta on useimmissa kunnissa kysyntään nähden liian vähäistä. Pienissä kunnissa, joissa vuorohoitopaikkoja on suhteellisesti enemmän, kysyntä ja tarjonta ovat paremmin tasapainossa kuin isoissa kunnissa. Fräntilä ym. (2005, 47) kertovat, että kunnan koko vaikuttaa myös vuorohoidon järjestämisen käytäntöihin. Suurissa kunnissa vuorohoito keskitetään yleensä päiväkoteihin. Pienemmissä kunnissa ryhmäperhepäiväkoti on tavanomaisin vuorohoitoa tarjoava yksikkö. Näissä kunnissa vuorohoidon tarve on

suhteessa vähäisempää ja välimatkat ovat usein niin pitkiä, että vuorohoidon keskittäminen yhteen yksikköön ei olisi enää tarkoituksenmukaista. Kuntien kannalta vuorohoidon keskittäminen tehostaa toimintaa, mutta lapsen kannalta on ikävää, että vuorohoidon tarpeen loppuessa hoitopaikka usein vaihtuu.

Seuraavassa alaluvussa sivuamme lähiaikoina valmistuvan uuden päivähoitolain vaikutuksia vuorohoidon toteuttamiselle tulevaisuudessa. Pääosin kuitenkin tarkastelemme vuorohoitoa ohjaavaa lainsäädäntöä ja ohjeistuksia siinä kontekstissa, jonka nykyinen lainsäädäntö sille asettaa. Haluamme kiinnittää lukijan huomion erityisesti nykyisen lainsäädännön epäkohtiin.

2.2 Vuorohoidon valtakunnalliset ohjeistukset ja lainsäädäntö

Uusi päivähoitolaki. Nykyinen päivähoitolaki valmistui vuonna 1973 (Kaukoluoto 2011,692). Vaikka sitä on muokattu lukuisilla asetuksilla, on laki auttamattomasti vanhentunut. Lakia ollaan uudistamassa ja tästä syystä Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti sitä varten työryhmän joulukuussa 2012. Varhaiskasvatuksen uudistamisen työryhmän (2014, 5) mukaan ryhmän asettamisen taustalla oli valtioneuvoston päättämä koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelma, jonka mukaan säädetään uudistettu laki varhaiskasvatuksesta. Työryhmän toimikausi loppui jo 28.2.2014. Esitys ei kuitenkaan täyttänyt muodoltaan ja laajuudeltaan hallituksen sille asettamia vaatimuksia, ja monet asiakokonaisuudet vaativat vielä jatkotoimenpiteitä. Lisäksi siitä on esitetty lukuisia eriäviä mielipiteitä. Päivähoitolain esityksen oli tarkoitus antaa eduskunnalle keväällä 2014, jolloin laki astuisi voimaan 1.1.2015, mutta tähän aikatauluun tuskin ehditään. Tällä hetkellä toimimme siis vanhan, vuonna 1973 voimaan astuneen lain mukaan. Siitä seuraavaksi.

Voimassa oleva päivähoitolaki. Päivähoitolain 11. pykälän mukaan kunnan on huolehdittava siitä, että lasten päivähoitoa on kunnan järjestämänä tai valvomana saatavissa siinä laajuudessa ja sellaisin toimintamuodoin, kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää (L19.1.1973/36). Lisäksi lasten päivähoidon asetuksen viidennes-

sä pykälässä mainitaan, että päiväkodin toiminta kalenterivuoden aikana ja aukioloaika vuorokaudessa on järjestettävä paikallisen tarpeen mukaan (A 16.3.1973/239).

Ilta- ja vuorohoidon järjestämisestä päivähoitossa ei ole yllä kuvattua lakia tarkempia ohjeistuksia tai säännöksiä. Nykyinen laki ei tunne käsitettä vuorohoito, eikä Varhaiskasvatuksen uudistamisen työryhmän muistiossakaan ole siitä mainintaa, vaikka tässä kappaleessa kuvattavat epäkohdat vaatisivatkin yksityiskohtaisemman lain säätämistä. Säkkinen (2011,7) kertoo, että kunnat päättävät omista käytännöistään ja vuorohoidon laajuudesta itse. Siltanen (2011, 7) jatkaa, että päivähoitolain puutteellisuus koskien vuorohoitoa koetaan sitä tarjoavissa päiväkoedeissa haastavana. Palviaisen (2008, 49) mielestä vuorohoidolle tulisi sen olemaisuuden vuoksi löytyä omat linjaukset ja ohjeet, sillä kuntien päättäjien tiedot ja käsitykset ovat usein puutteellisia. Tämän vuoksi vuorohoito joutuu kalliina hoitomuotona helposti säästöjen kohteeksi, varsin usein myös lasten hyvinvoinnin kustannuksella. Uuden päivähoitolain tulisikin ottaa kantaa niin vuorohoidon maksuihin, ryhmäkoon määrittämiseen, kuin siihen, kenellä on oikeus vuorohoitoon ja miten käyttöä valvotaan ja tilastoidaan.

Tällä hetkellä vuorohoidon tuoreimmat tilastotiedot ovat vuodelta 2010 (Kauppi 2011, 27). Näitä tilastoja tarkastelimme edellisessä alaluvussa. Myös lapsen hoitotuntien määrän rajaaminen vuorohoidossa olisi hyvä selkeyttää laissa. Tällä hetkellä asetus lasten päivähoitosta määrittää, että lapsi saa olla kokopäivähoitossa enintään kymmenen- ja osapäivähoitossa viisi tuntia vuorokaudessa (A 3.6.1988/486). Toistuvasti yli sallitun tuntimäärän vuorohoidossa on kuitenkin noin kaksi prosenttia lapsista. Luku kuulostaa pieneltä, mutta se on kuitenkin 3090 lasta. (Fräntilä ym. 2005, 48.) Päivähoitoasetuksen mukaan lapset saavat olla hoidossa viitenä päivänä viikossa (A3.6.1988/486). Fräntilän ym.(2005, 48) mukaan noin prosentti (1324) lapsista on kuitenkin toistuvasti hoidossa tätä enemmän. Ainasoja (2009, 15) kiteyttää, ettei tuntirajoituksia voida käytännössä soveltaa vuorohoitoon sellaisenaan ja hoitajaksot saattavat olla hyvin pitkiä. Esimerkiksi laiva-

työntekijöiden lapset saattavat olla jopa kolmen viikon pituisessa hoitoputkessa, ja vastaavasti seuraavat kolme viikkoa kotona.

Fräntilän ym. (2005, 48) mukaan lainsäädännössä ei myöskään määritellä erillistä hoito- ja kasvatushenkilöstön mitoitusta iltaisin, öisin ja viikonloppuisin järjestettävälle päivähoitolle. Silloin kunnissa sovelletaan samaa mitoitusta kuin päivähoiton normaaliaikoina. Henkilöstön mitoituksessa huomioidaan ainoastaan aukioloajan laajuus. Lasten päivähoiton asetuksen kuudes pykälä (A 21.8.1992/806) määrää, että päiväkodin hoito- ja kasvatustehtävissä tulee olla seitsemää yli kolmevuotiasta ja neljää alle kolmevuotiasta lasta kohden vähintään yksi sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusehdoista annetun asetuksen mukaan säädetty ammatillinen kelpoisuus. Sama pykälä kuitenkin sallii lyhytaikaiset suhdeluvun ylitykset, jos lasten keskimääräiset hoitopäivät ovat jatkuvasti vähäisemmät kuin toimintapäivät. Fräntilä ym. (2005, 48) haluaa muistuttaa, että vuorohoidon luonne on varsin erilaista kuin virka-aikaan tapahtuva varhaiskasvatus. Suurimpana vuorohoidon muutostoiveena kunnissa nähdäänkin yleisesti lasten ja hoitohenkilöstön välisen suhdeluvun pienentäminen. Varsinkin iltaisin ja viikonloppuisin tarvittaisiin enemmän auttavia käsiä, syliä ja välittäviä aikuisia. Tällöin lapset ovat väsyneitä ja ikävöivät vanhempiaan herkemmin. Myös Siltanen (2011, 7) mainitsee tekstissään, että lasten epäsäännöllinen päivärytmi, sekä monet aikuiskontaktit päivän aikana näkyvät levottomuutena, kiukkuna tai itkuna. Vuorohoidossa saattaa myös kunnan itse määrittelemän ikärajan mukaan olla samaan aikaan eri-ikäisiä lapsia, vauvoista pikkukoululaisiin. Päiväkotien muuta henkilökuntaa (laitosapulaiset, ryhmäavustajat ynnä muut) ei vuoroahoitoaikoina ole saatavilla. Vuorohoidosta ei ole annettu erillisiä ohjeita myöskään valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa.

2.3 Vuorohoito lasten näkökulmasta

Vuorohoidon perussisältö on samaa, kuin perusvarhaiskasvatuksessakin, erona on Aholan (2010, 18) mukaan vain se, että työntekijät ja lapset vaihtuvat pitkin

päivää ja vanhempien kanssa sovittavia asioita on enemmän. Vaikka perheellä olisi aiempaa kokemusta tavallisesta varhaiskasvatuksesta (s.19), siirtyminen vuorohoitoon vaatii totuttelua. Lapset kuitenkin sopeutuvat hoitoon usein paremmin, kuin aikuinen ajattelisi. Pienimmillä lapsilla totuttelu vaatii eniten aikaa, sillä vuorohoidossa ihmiset vaihtuvat päivän aikana tiuhaan. Lasten keskinäisten ystävyys-suhteiden muodostuminen on usein hankalaa, sillä lapsiryhmä saattaa vaihtua päivittäin ja jopa saman vuorokauden aikana useaan otteeseen. Ainasojan (2009, 15) mukaan lasten sopeutumista vuorohoitoon edesauttaisivat nykyistä pienemmät ryhmät. Pysyvyyttä toisivat myös päiväkodin sisällä yhtenäiset käytännöt ja toimintatavat.

Svan (2014) pitää vuorohoidossa oleville lapsille epäedullisimpana sitä, ettei heille muodostu hoidossa selkeitä rutiineja, kuten virka-aikaan hoidossa oleville. Kun päiväkotiin saattaa tulla ja sieltä lähteä mihin vuorokaudenaikaan tahansa, eivät päivässä toistu samat toiminnot: aamupala, ulkoilu, laulutuokio, päiväunet ja niin edespäin, vaan hoitopäivä voi alkaakin vaikka iltapalalla ja loppua aamupalaan.

Ahola (2010, 19) ja Ainasoja (2009, 13) kertovat, että vuorohoidosta on tehty vain vähän tutkimuksia, eikä sen vaikutuksia lapseen tunneta. Toisaalta Rönkän (2014, 36) uudemmassa lähteessä mainitaan, että aiheesta on tehty jonkin verran tutkimuksia, mutta Euroopassa ja erityisesti Suomessa aiheesta tiedetään edelleen vähän. Rönkä ym. (2014, 36) kirjoittavat, että Yhdysvalloissa tehtyjen tutkimusten mukaan vanhempien epätyypilliset työajat ovat suorassa yhteydessä lasten sosio-emotionaaliseen hyvinvointiin lisäten lasten tunne- elämän häiriöitä. Tutkimuksissa kuitenkin korostetaan, että yhteys vanhempien työaikojen ja lasten hyvinvoinnin välillä on monimutkainen ja yksilökohtainen. Tulokset ovat osin ristiriitaisia, ja niihin vaikuttavat vanhempien työvuoromuoto, työtuntimäärät sekä se, miten monta vuotta lapsen elämästä vanhempi on työskennellyt epäsäännöllisinä työaikoina. Myös lapsen ikä ja temperamentti, sekä perheen hoitojärjestelyt ja niiden toimivuus ovat olennaisia kun tutkitaan vuorohoidon vaikutusta lapsen tunne-elämään. Rönkän ym. (2014, 41) sekä Tekinin (2007, 238) mukaan epätyypillisiin työaikoihin saattaa kiteytyä myös muita lapsen kehitykseen vaikuttavia tekijöitä, kuten per-

heen keskimääräistä heikompi sosioekonominen asema, matalampi tulotaso sekä yksinhuoltajuus. Moss (2009,70) huomaa myös positiivisen puolen: toisissa perheissä epätyypilliset työajat saattavat kuitenkin edesauttaa vanhempien työaikojen kierrättämistä, jolloin ulkopuolisen hoidon tarve vähenee. Tällöin vaikutukset ovat lapsille myönteiset.

Aholan (2010, 19) mukaan erityisesti kauppojen aukioloaikojen laajentaminen Suomessa vuonna 2009 on vaikuttanut iltahoidon tarpeeseen lisäävästi. Eduskunnassa ei Aholan mielestä mietitty päätöksen vaikutuksia työntekijöiden lapsiin lainkaan. Vuorohoito tulisi Ainasojan (2009, 15) mielestä nähdä yhteiskunnallisena kysymyksenä. Hän visioikin, että työnantajien kanssa olisi neuvoteltava, miten pienten lasten vanhempien työajat saataisiin säännöllisemmiksi. Tätä kautta hoidon organisointi ja kasvatushenkilöstön pedagoginen työ helpottuisi. Tämä lisäisi myös vuorohoitolasten hyvinvointia. Lapsiasiainvaltuutettu Aula (2010) on samoilla linjoilla: hän painottaa, että Suomalaisen 24/7 yhteiskunnan vaikutuksia lapsiin olisi syytä tutkia enemmän.

Aulan mukaan vuorohoidolle tulisi laatia omat valtakunnalliset linjauksensa ja niitä suunniteltaessa tulisi ottaa huomioon myös Suomen allekirjoittaman YK:n lasten oikeuksien sopimuksessa mainittu lasten oikeus tulla kuulluksi. Tämän päivän vuorotyössä ja sitä kautta päivähoitossa ei hänen mukaansa ole juurikaan otettu huomioon lasten näkökulmaa, vaan aikuisten työ rytmittää lasten arkea. Myös Svan (2014) ihmettelee, miten Suomessa, jossa on lapsiperheiden asiat otettu yhteiskunnan taholta hienosti huomioon, vuorotyötä tekevien lasten hoidon ohjeistukset ovat päättäjiltä unohtuneet lähes kokonaan.

Lapsen ollessa hoidossa ja erossa vanhemmistaan on ensiarvoisen tärkeää, että hän kokee olonsa turvalliseksi. Seuraavassa alaluvussa käsittelemme lapsen turvallisuudentunnetta kiintymyssuhdeteorian mukaan. Halusimme nostaa aiheen opinnäytetyömme sivujuonteeksi, sillä vuorohoito saattaa luoda esteitä turvalliselle kiintymyssuhteelle vanhempien ja lapsien välillä. Kuitenkin tämä olisi tärkeää lapsen kokonaisvaltaiselle kasvulle ja kehitykselle.

2.3.1 Lapsi ja kiintymyssuhde

Palviainen (2007, 18) ja Sinkkonen (2004, 1866) kirjoittavat, että kiintymyssuhdeteorian taustalla on ajatus, että lapsen ja aikuisen välinen vuorovaikutussuhde, eli kiintymyssuhde luo pohjan lapsen sosiaaliselle, emotionaaliselle ja kognitiiviselle kehitykselle. Rusanen (2011, 27) viittaa kiintymyssuhdeteoriaan mainitessaan, että lapsen hyvä kehitys edellyttää lapselle tärkeiden aikuisten pysyvyyttä ja todellista läsnäoloa päivittäisessä elämässä. Teorian mukaan lapsi kiintyy niihin aikuisiin, jotka hoitavat häntä. Alle 3-vuotiaalle lapselle äiti on kiintymyssuhdeteorian mukaan paras mahdollinen hoitaja. Lapsi turvautuu tuttuihin hoitajiin ollessaan pelossaan tai kokiessaan uhkaa. Erityisesti vanhempien poissaolo on tällainen tilanne. Näissä tilanteissa lapsi pyrkii usein muuttamaan vanhemman lähtöaikeita itkemällä tai raivoamalla. Kiintymyskäyttäytyminen on sitä voimakkaampaa, mitä nuorempi lapsi on kyseessä.

Kolmen vuoden ikää pidetään käännteentekeväenä sen suhteen, miten hyvin lapsi sietää äidin poissaoloa. Vasta tämän iän jälkeen lapsi voi luottaa siihen, että äiti palaa. Vielä tämänkin jälkeen lapsen turvallisuuden tunne on herkkä muutoksille aina viiteen ikävuoteen saakka. Kolmen ikävuoden jälkeen ensisijaisen hoitajan voi väliaikaisesti korvata toinen aikuinen, kuten vaikkapa päiväkodin kasvattaja. (Palviainen 2007, 19.) Rusanen (2011, 27) jatkaa, että lapsen turvallisuuden tunne voi siis lisääntyä tai vähentyä sen mukaan, millaista hoivaa hän leikki-iässä saa. Lapsuuden kiintymyssuhteiden määrällä ja laadulla on suuri vaikutus ihmisen henkiseen kehitykselle.

Teorian keskeisiä käsitteitä ovat turvallinen ja turvaton kiintymysmalli (s. 58). Näillä viitataan lapsen käyttäytymiseen erityisesti tilanteissa, joissa lapsi pelästyy, sekä aikuisen toimintaan näissä tilanteissa. Kiintymysmallit siis heijastavat aikuisen käsitystä ja reagointitapaa lasta kohtaan ja vastavuoroisesti lapsen käytöstä saamaansa kohtelua vasten.

Turvallinen kiintymismalli. Palviainen (2007, 19) kirjoittaa, että lapset, joiden perus- ja tunnetarpeisiin on vastattu omaavat turvallisen kiintymyssuhteen ja kokevat itsensä arvokkaiksi. Lapsi myös tietää, että tarvittaessa hänen tarpeisiinsa vastataan. Tällaisille lapsille tyypillisiä piirteitä ovat sosiaalisuus, luottavaisuus, myönteisyys ja vastuuntunteisuus. Turvallisen kiintymyssuhteen omaavat lapset ovat usein myös kavereiden keskuudessa suosittuja (Sinkkonen, 2004, 1867).

Turvaton kiintymismalli. Sinkkonen (2004, 1867) ja Palviainen (2007, 19) määrittelevät, että lapset, joiden perustarpeita ei ole tyydytetty, omaavat turvattoman kiintymyssuhteen. Palviainen (2007, 19) jatkaa, että tällaiset lapset kokevat usein olevansa arvottomia ja käyttävät paljon energiaa saadakseen huomiota ensisijaiselta kiintymiskohteeltaan. Huomiotta jäänyt lapsi saattaa kehittää torjuntareaktion, joka voi ilmetä passiivisuutena, aggressiivisuutena tai pelleilynä. Nämä lapset eivät välttämättä kykene solmimaan normaaleita sosiaalisia suhteita. Sinkkonen (2004, 1870) mukaan kiintymismallit on myös maalaisjärjellä tunnistettavia: kun lapsesta pidetään hyvää huolta, hänen ei tarvitse haaskata voimia jokapäiväisessä elämässä selviämiseen, vaan niitä riittää myös toverisuhteiden ylläpitämiseen ja uusien asioiden oppimiseen.

2.3.2 Vuorohoito ja kiintymyssuhde

Palviainen (2007, 20) toteaa, että mitä turvallisempi kiintymyssuhde lapsella on ensisijaiseen hoitajaansa, sitä nopeammin hän hyväksyy muita henkilöitä väliaikaisesti vanhempiaan korvaamaan. Rusanen (2011, 209) kirjoittaa, että lapsi tarvitsee vähintään yhden pääkiintymiskohteen vuorokauden ympäri, niin kotona kuin päivähoitossakin. Varhaiskasvatuksessa lasten luontaista kiintymyspyrkimystä ei aina tueta, vaan ajatellaan, ettei lapsi saisi valikoida hoitajaansa, eikä kukaan hoitaja saisi olla ylitse muiden. Koska lapset kuitenkin viettävät hoidossa usein pitkiäkin aikoja, olisi Rusasen mukaan asiaan kiinnitettävä entistä enemmän huomiota. Kiintymyssuhdeteorian valossa (s. 232) pieni ryhmäkokoo, ryhmän pysyvyys sekä omahoitajakäytäntö olisivat ensiarvoisen tärkeitä. Omahoitajakäytäntö tukisi lap-

selle ainakin yhden pysyvän vuorovaikutussuhteen. Vuorohoidossa edellä mainittuja toiveita on usein hankala, jos ei mahdoton täyttää. Kuitenkin tiedetään, että mitä vakaammat ja pysyvämmät hoitojärjestelyt lapsella on, sitä turvallisemmaksi hän tuntee olonsa. Vuorohoidossa olisi annettava lapselle mahdollisuus kiintyä valitsemaansa hoitajaan, jolloin tuettaisiin lapsen tervettä kehitystä. Tämä olisi erityisen tärkeää alle kolmevuotiaiden lasten kohdalla. Vuorohoidossa hoitajat kuitenkin saattavat vaihtua kesken lapsen hoitopäivän useitakin kertoja, joten turvallisen kiintymyssuhteen muodostuminen vuorohoidossa saattaa tuottaa vaikeuksia.

2.4 Pienet koululaiset vuorohoidossa

Rönkän ym. (2014, 40) mukaan vanhempien epäsäännöllinen työaika vaikuttaa myös koululaisiin, sillä oppivelvollisuusikäiset lapset eivät ole oikeutettuja varhaiskasvatukseen. Päivähoitolain toinen pykälä (36/1973) toteaa, että varhaiskasvatusta voidaan tarjota kouluikäisille lapsille, mikäli erityiset olosuhteet sitä vaativat, eikä hoitoa ole muulla tavoin järjestetty. Rönkän ym.(2014, 41) mukaan osa kunnista järjestää vuorohoitoa myös koululaisille, mutta suurin osa ei tarjoa heille hoitoa lainkaan. Yksin kotona olevat pikkukoululaiset joutuvat ottamaan itse vastuuta ruokailustaan, läksyistään ja nukkumaanmenostaan. Lastensuojelulaki ei määrittele ikä- tai aikarajoja lasten yksin jättämiselle (L13.4.2007/417). Myöskään rikoslaisissa ei ole määritelty sitä, minkä ikäisen lapsen saa jättää yksin tai miten pitkäksi aikaa. Ainoastaan heitteillepanoa käsittelevässä 14. pykälässä mainitaan, että jos saattaa toisen avuttomaan tilaan tai jättää sellaiseen tilaan henkilön, josta on velvollinen huolehtimaan, ja siten aiheuttaa vaaraa tämän hengelle tai terveydelle, on tuomittava heitteillepanosta sakkoon tai vankeuteen. (L 21.4.1995/578). Pykälä on siis vahvasti tulkinnanvarainen. Lapsen yksin jättämisestä tulisi selvästi olla tarkempaa lainsäädäntöä, jotta terve kehitys ja turvallisuuden tunne voitaisiin säilyttää myös vuorotoissa käyvien vanhempien perheissä. Tätä ajatusta tukevat myös Perheet 24/7 tutkimuksen tulos, jonka mukaan liian varhaisella itsenäistymisellä voi olla kielteisiä seurauksia lasten hyvinvointiin. Tämä saattaa heijastua masen-

nuksena ja erilaisina käytösongelmina. Tällaisia ongelmia on havaittu paljon erityisesti vuorotyötä tekevien vanhempien lapsilla.

Vanhempien vuorotyö asettaa siis eri-ikäisille lapsille erilaisia haasteita. Rönkä ym. (2014, 41) linjaavat, että pienillä lapsilla hankaluuksia voi tuottaa epäsäännöllinen elämänrytmi ja pitkät erot vanhemmista, kun taas vanhempia lapsia kuormittaa eniten yksinolo ja se, että lapsi joutuu ottamaan ikäänsä nähden liikaa vastuuta omasta elämästään.

Lasten hoidon tarvetta, arkea ja hoitoa rytmittää vanhempien työ. Seuraavassa kappaleessa tarkastelemme vuorohoitoa vanhempien näkökulmasta. Mitä vaikutuksia vuorotyöllä ja sitä kautta perheen lasten vuorohoidolla on vanhemmille?

2.5 Vuorohoito vanhempien näkökulmasta

Svan (2014) pohtii, etteivät kaikki vanhemmat pysty valitsemaan itselleen mieluisinta työaika ja paikkaa, joten tästä syystä joidenkin lasten on vain oltava vuorohoidossa. Moni vuorotyöläinen tekee työtään myös tietoisesta valinnasta, siksi, että pitää vuorotyöstä. Rönkän ym. (2014, 39) mukaan 24/7 tutkimuksen aineistosta selviää, että suurin osa tutkimukseen osallistuneista vanhemmista tekee epätyypillistä työaika vastentahtoisesti. Toisaalta Lammi-Taskula ym. (2009, 42) haluavat muistuttaa, että monet vanhemmat kokevat työn miellyttävänä vastapainona perhe- elämälle.

Vuorohoidossa olevien lasten vanhemmat ovat Rönkän ym. (2014, 39) mukaan huolissaan lasten epäsäännöllisestä elämänrytmistä, myöhäisistä valvomisista, pitkistä hoitajaksoista ja yhteisen perheajan vähyydestä. Samaisen tutkimuksen mukaan (s. 40) vanhempien työhön ja vanhemmuuteen liittyvän stressin kokemukset ovat kielteisesti yhteydessä heidän suorittamaansa arviointiin lasten hyvinvoinnista vuorohoidossa. Vanhempien mukaan erityisesti tytöt olivat herkistyneet vanhempien kasvatuksesta johtuvalle stressille, kun taas pojat herkistyivät helpommin

vanhempien työstressille, joka kulkeutui kotiin vanhempien väsymyksenä. Tämä esti osallistumisen perheen yhteisiin toimintoihin. Tutkimus osoitti myös, että suurimmaksi osaksi vanhemmat olivat tyytyväisiä vuorohoidon laatuun ja kasvatusyhteistyön koettiin toimivan hyvin. Toimiva kasvatuskumppanuus onkin vuorohoidossa erityisen tärkeää. Samuels (2012) lainaa kirjoituksessaan lastenhoitaja Adamsia kertoessaan, että vanhemmat kokevat usein huonoa omatuntoa siitä, että vievät lapsen hoitoon sellaiseen kellonaikaan, joka ei olisi lapsen rytmin kannalta paras mahdollinen.

Työelämä ja sen muutokset vaikuttavat Suomalaisiin lapsiperheisiin ja heidän päivähoidontarpeeseensa. Seuraavassa luvussa käsittelemme vanhempien työn- ja perhe-elämän yhteensovittamista. Kappaleessa käsitellään myös suomalaisten lapsiperheiden vanhempien työllisyystilannetta, joka väistämättä vaikuttaa myös perheiden vuorohoidon tarpeeseen.

3 TYÖN JA PERHE- ELÄMÄN YHTEENSOVITTAMINEN

Suomen elinkeinoelämä on jatkuvassa muutostilassa. Nykyään puhutaan yhteiskunnan muutoksesta kohti amerikkalaisista elokuvista tuttua mallia: kaupat ovat auki vuorokauden ympäri, eivätkä kaupungit nuku yölläkään. Olemme menossa kohti 24/7 yhteiskuntaa.

3.1 24/7 yhteiskunta

Rönkä ym. (2014, 36) määrittelevät, että 24/7 yhteiskunnalla viitataan ympäri vuorokauden auki olevaan yhteiskuntaan, jossa tehdään töitä virastoaikojen ulkopuolella: aikaisin aamulla, iltaisin, öisin ja viikonloppuisin. Epätyypilliset työajat ovat tavallisia esimerkiksi kaupanalalla ja terveydenhuollossa. Monet vanhemmat työskentelevät tällaisina työaikoina, joten se koskettaa välillisesti myös heidän lapsiaan. Lapsiasiainvaltuutettu Aula (2010) kiteyttää, että 24/7 yhteiskunta viittaa nykyisin vallalla olevaan ajattelutapaan. Oletetaan, että kaikki palvelut ovat koko ajan saatavilla. Svan (2014) toteaa, ettei yhteiskunta toimisi, jos kaikki olisivat töissä kello 8:00 - 16.00. Tämän vuoksi vanhempien keikka-, pätkä-, sesonki-, ja matkatyöt lisääntyvät koko ajan. Miten käy perheiden, kun vanhempien oletetaan tekevän töitä mihin kellon aikaan tahansa, tai vähintäänkin olevan sähköpostin tai kännykän kautta tavoitettavissa aina?

3.2 Lapsiperheiden vanhempien työllisyystilanne

Vuoden 2005 työorientaatiotutkimuksen tuloksista käy ilmi Blomin & Melinin (2006, 219) mukaan, että lapsiperheiden vanhemmat kokevat tärkeimmiksi elämäntilanteikseen työn ja perheen. Kuitenkin perhe-elämä vie aikaa työltä ja päinvastoin. Edellä mainitun tutkimuksen mukaan vanhemmat haluaisivat käyttää enemmän aikaa perhe-elämäänsä. Valtaosa vanhemmista käy kuitenkin töissä, sillä useimmissa perheissä molempien tuloja tarvitaan perheiden elintason ylläpitämiseen. Suomessa

on suhteellisen alhainen palkkataso verrattuna korkeaan hintatasoon (s. 233). Tilastokeskuksen tietojen mukaan lapsiperheiden vanhemmilla on korkeat työllisyysprosentit. Vuonna 2011 alle kolmivuotiaiden lasten äitien työllisyysaste oli 66,4 prosenttia. Samanikäisten lasten isistä töissä kävi 89,1 prosenttia. Kolmevuotiaiden lasten vanhemmilla oli suurimmat työllisyysprosentit verrattuna muihin ryhmiin, yksinasuviin ja lapsettomiin perheisiin. Miehillä työllisyysaste oli huomattavasti korkeampi 90,3 prosenttia ja naisilla 80,7 (SVT 2013.). Vuorotyötä tekevien osuus on 22 prosenttia väestöstä (Rönkä ym. 2014, 37).

Kuten edellä esitetyistä tilastotiedoista käy ilmi, suuri joukko päivähoitoikäisten lasten vanhemmista tekee töitä, ja monet heistä työskentelevät epätyypillisinä aikoina. Useassa perheessä vuorotyötä tekevät molemmat vanhemmat. Rönkä ym. (2014, 38) muistuttavat, että moni vuorotyöläinen on myös yksinhuoltaja. Vuorohoidossa olevien lasten vanhemmille suunnatussa kyselytutkimuksessa ”Perheet 24/7” vastaustuloksista käy ilmi, että yksinhuoltajia oli vastaajista joka seitsemäs. Tutkimuksen otos oli 484 suomalaista vanhempaa.

Vaikka työn ja perheen yhteensovittamisessa on haasteita, Lammi-Taskula ym. (2009, 42) haluavat tuoda esille, että monet vanhemmat kokevat työn miellyttävänä vastapainona perhe-elämälle. Yhteensovittamista helpottaa kunnallinen päivähoito, jota on Välimäen & Rauhalan (2000, 390) mukaan tuettu julkisin varoin jo vuodesta 1927. Lakisääteinen subjektiivinen päivähoito-oikeus (s. 399) astui voimaan vuonna 1996, ja se on tuonut kaikille lapsille mahdollisuuden päivähoitoon vanhempien työllisyystilanteesta riippumatta. Siltasen (2011, 8) mukaan subjektiivinen päivähoito-oikeus ei kuitenkaan koske vuorohoitoa (iltaisin, öisin ja viikonloppuisin toteutettava hoito). Vuorohoitoon pääsyn edellytyksenä on useimmissa kunnissa vanhempien työ tai opiskelu (Ahola 2010, 18). Naisten lisääntynyt työsäkäynti sekä uusi 24/7 yhteiskunnan työkuulttuuri ovat asettaneet Kaupin (2001, 27) mukaan päivähoitoon tarjoamiselle lisävaatimuksia. Naisvaltaisilla aloilla yleinen kolmivuorotyö tuo omat vaatimuksensa päiväkotien aukioloajoille. Enää ei riitä, että päiväkotitoiminta on auki virka-aikaan, vaan tarvitaan joustavuutta hoitoajoissa.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tässä luvussa avaamme yksityiskohtaisesti tutkimusprosessiamme aiheen valinnasta aina tutkimuksen toteuttamiseen käytännössä. Esittelemme yhteistyöpäiväkotimme ja kerromme käynneistämme niissä. Käymme läpi myös päiväkotien toimintaa ohjaavaa varhaiskasvatussuunnitelmaa. Työmme tutkimusotteesta sekä tutkimusmenetelmäksi valitsemamme kyselylomakkeen laadinnasta on omat alalukunsa.

4.1 Aiheen valinta ja tutkimuskysymys

Työn aiheeksi valikoitui vuorohoito ja sen tarkastelu perheiden näkökulmasta siksi, että toisella opinnäytetyöntekijällä oli työkokemusta vuorohoidosta. Koimme aiheen mielenkiintoiseksi ja osin jopa vaietuksi. Tästä syystä halusimme nostaa sen lähemmän tarkastelun kohteeksi.

Tutkimuskysymyksemme on: Mitä yhteistyöpäiväkotiemme asiakkaina olevat perheet ajattelevat vuorohoidosta? Koska tutkimuskysymyksemme on laaja ja monitahoinen, olemme pilkkoneet sen helpommin hahmotettaviin alaosioidiin. Haemme vastauksia selvittämällä sekä epäsäännöllisen hoitorytmin vaikutuksia perheeseen, päivähoidon sisältöä lasten kannalta, päivähoiton laatua vanhempien näkökulmasta sekä sitä, miten vuorohoito vaikuttaa perheeseen ja vanhemmuuteen. Tutkimuskysymyksen keskeinen käsite on perheiden kokemustieto.

4.2 Yhteistyökumppaniemme esittely

Yhteistyöpäiväkoteina meillä on kaksi Järvi-Pohjanmaan vuoropäiväkotiä. Yhteistyöpäiväkotejamme ei esitellä niiden oikeilla nimillä, vaan päiväkotia A:na ja B:nä. Tämä oli toimeksiantajamme toive. Luonnehdimme näitä päiväkoteja seuraavissa alaluvuissa tarkemmin. Lisäksi kerromme tutustumiskäynneistämme niissä. Ha-

lusimme käyntiemme yhteydessä toteuttaa pienet tuokiot lapsiryhmille. Koimme, että fyysinen paikalla käynti syventäisi myös varsinaista tutkimus- osiotamme. Luvun lopussa haluamme esitellä lyhyesti yhteistyöpäiväkodeissämme käytettävää Järvi-Pohjanmaan vasua eli ”Järvivasua” sekä vertailla sen sisältöjä valtakunnalliseen varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin.

4.2.1 Tutustumiskäynti päiväkotia A:ssa

Päiväkoti A:ssa on kolme ryhmää, joista yksi on varsinainen vuorohoitoryhmä. Siellä tarjotaan tarvittaessa ilta- ja viikonloppuhoitoa. Viikonloppuhoitoon perheellä on oikeus silloin, kun molemmat vanhemmat ovat töissä. Vuorohoitoryhmässä työskentelee neljä lastenhoitajaa ja päiväkotiapulainen. Tilat ovat viihtyisät ja hyvin toimivat.

Saimme haastatella päiväkodin vuoro-osastolla työskentelevää lastenhoitajaa Kekosta (2014), kun olimme tutustumassa päiväkotiin. Hän kertoi, että ryhmä on avoinna kello 5.30- 22.30 välisenä aikana ja totesi, että päiväkotia on virallisesti kiinni jouluaattona ja juhannusaattona ja muutoin päiväkodissa on mahdollisuus saada lastenhoitoa vanhempien työaikojen mukaan. Kekkonen kertoi, että vuorohoitto antaa vanhemmille mahdollisuuden käydä vuorotyössä. Iltaisin hoidossa harjataan hampaat ja syödään iltapuuroa. Vanhempien toiveesta ryhmässä saatetaan vaihtaa myös yövaatteet päälle ennen kuin lapsi haetaan kotiin. Kekkonen painotti, että jos toinen vanhemmista käy päivätyössä, lapsi ei ole silloin oikeutettu saamaan vuorohoittoa.

Kävimme 15.5.2014 tutustumassa päiväkotia A:n vuorohoitoryhmään. Pidimme myös pienen tuokion lapsille. Nauhoitimme tuokion, että voisimme käyttää lainauksia lasten kertomuksista työssämme. Olimme keränneet vanhemmilta suostumuslomakkeet (liite 3), että lapset voivat osallistua järjestämäämme tuokioon. Paikalla oli seitsemän lasta, iältään 1-3-vuotiaita. Tuokion aluksi esittelimme itsemme ja mukana olevan Pikkukarhu- pehmolelun. Luimme ryhmässä kirjan ”Pikkukarhu

päiväkodissa”, jossa pehmolelumme seikkailee. Kirjan lukemisen jälkeen keskustelimme päivähoidosta ja vuorohoidosta. Koska lapset olivat pieniä, he eivät osanneet kovin selkeästi kertoa omia ajatuksiaan. Koimme, että he viihtyivät hoidossa ja kokivat ryhmän aikuiset turvallisiksi.

Kun kysyimme lapsilta, mitä he tekevät päiväkodissa, saimme vastauksen ”*Me leikitään täällä. Leikitään traktoreilla*”. Ainakin yhdelle lapselle näytti olevan epäselvää, mitä vanhemmat tekevät, kun hän on hoidossa. Kysymykseen ”Missä äiti ja isä ovat, kun te olette hoidossa?”, saimme vastauksen ”*Kun mä oon hoidossa, niin äiti ja isi on kotona*”. Suurin osa lapsista, jotka osasivat vastata, tiesivät vanhempien olevan töissä. Tuokion lopuksi kaikki saivat antaa halauksen Pikkukarhulle. Tuokio onnistui hyvin ja saimme positiivista palautetta myös työntekijöiltä.

4.2.2 Tutustumiskäynti päiväkotia B:ssä

Päiväkotia B:ssä on kaksi lapsiryhmää, 0-3-vuotiaiden ryhmä ja 3-6-vuotiaiden ryhmä. Päiväkotia on suhteellisen uusi ja se tarjoaa lastenhoitoa ympäri vuorokauden perheiden tarpeen mukaan. Päiväkotia on kodinomainen ja se on rakennettu asuinalueen keskiöön.

Kävimme tutustumassa päiväkotia B:hen 21.5.2014. Sovimme kyseisen päivän, koska lapsia olisi tuolloin paikalla kahdeksan, eli eniten kuluvalle viikolla. Saavuttuamme päiväkodille kello 17.00 henkilökunta kertoi pahoitellen, että tuokioomme voisikin osallistua vain muutama lapsi, sillä suurin osa vanhemmista ei ollut muistanut palauttaa suostumuslomaketta (liite 3), jolla lapsi voi osallistua. Toteutimme toimintamme siis pienemmällä ryhmällä kuin olimme suunnitelleet. Nauhoitimme myös tämän tuokion. Lähtään lapset olivat 4-5-vuotiaita. Luimme kirjan Oona ja Eetu päivähoidossa, jonka jälkeen keskustelimme kirjasta ja lasten ajatuksista päiväkodista. Keskustelun apuna käytimme mukanamme olevaa liitutaulua, jolle piirsimme vuorohoitoon liittyviä toimintoja. Lapset saivat kertoa mitä päiväkodissa tehdään niin päivällä kuin illallakin.

Koska päiväkoti B:n lapset olivat iältään vanhempia kuin päiväkoti A:ssa, he osallistuivat keskusteluun aktiivisemmin. Keskustellessamme siitä, mitä päiväkodissa tehdään, saimme vastaukseksi *”No voi leikkiä vaikka jotain ja pelata dominoa”*. Eräs toinen lapsi jatkoi lausetta *”No vaikka sitten vielä värittää”*. Mietimme myös päiväkodin iltatoimia ja saimme siihenkin lasten asiantuntevia vastauksia. *”Käydä vessas höpsö ja pestään suu”*. Huomasimme kysyvämme lapsilta myös liian vaikeasti muotoiltuja kysymyksiä. Esimerkiksi, kun kysyimme *”Moneltako teitä haetaan hoidosta tänään?”* eräs tomera tyttö vastasi itsestään selvyden: *”Äiti hakee tän hoidon jälkeen”*.

Käynnit molemmissa päiväkodeissa edesauttoivat tulevaa yhteistyötämme. Kun tutustuimme henkilökuntaan, oli yhteydenpito myös tutkimuksen tiimoilta helppoa. Molemmat yksiköt toteuttavat Järvi-Pohjanmaan kuntayhtymän varhaiskasvatussuunnitelman mukaista varhaiskasvatusta. Avaamme sen sisältöä tarkemmin seuraavassa alaluvussa. Kuntayhtymän vasussa ei ole mainintaa vuorohoidon toteuttamisesta, mutta päiväkotien omilta verkkosivuilta löytyy laadukasta tietoa heidän toteuttamastaan vuorohoidosta.

4.2.3 Päiväkotien varhaiskasvatussuunnitelman vertailua valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin

Järvi-Pohjanmaan alueella toimii kuusi päiväkotiä, joiden koot vaihtelevat. Osa päiväkodeista tarjoaa myös ilta- ja viikonloppuhoitoa. Alueen varhaiskasvatukselle on laadittu yksi yhteinen varhaiskasvatussuunnitelma, joka kattaa alueen perhepäivähoidon, ryhmäperhepäiväkodit, päiväkodit ja avoimen päiväkodin. Yksikkökohtaisia varhaiskasvatussuunnitelmia ei ainakaan toistaiseksi ole. Vaikka päiväkodeilla ei olekaan omia vasuja, verkkosivuilta löytyy monipuolisesti niihin rinnastettavaa, päiväkotikohtaista tietoa.

Yhteisessä varhaiskasvatussuunnitelmassa eli *”Järvivasussa”* (2013, 5) kerrotaan, että varhaiskasvatuksen tavoitteena on edistää lapsen kokonaisvaltaista hyvin-

vointia. Järvivasun (2013, 6) mukaan kasvatuskumppanuuden sisältöalueita ovat kasvatustilanteet, vanhempainillat, ilmoitustaulu, tiedotuskirjeet, reissuvihko, perhekeskustelut sekä sähköinen viestintä. Kasvatuskumppanuutta pidetään tärkeänä osana varhaiskasvatusta. Vasussa painotetaan, että vanhemmat ja hoitajat kasvattavat lasta yhdessä. Turvallinen kasvuympäristö on varhaiskasvatuksen lähtökohta. Tavoitteena on ystävällisellä tavalla ohjata lasta opettelemaan itsenäistä toimintaa perushoitotilanteissa, sillä nämä tilanteet koetaan tärkeänä osana lapsen varhaiskasvatusta. ("Järvivasu" 2013, 9- 11.)

Valtakunnallisissa linjauksissa (2005,11) painotetaan, että keskeisiä varhaiskasvatuksen toteuttajia ovat päiväkotit, perhepäivähoito ja erilainen avoin toiminta. Valtakunnallisessa vasussa (2005,11) tuodaan esille hyvin samankaltaisia asioita kuin Järvivasussa. Varhaiskasvatus on kasvatuksellista vuorovaikutusta, jonka tavoite on edistää lasten hyvää kasvua, kehitystä ja oppimista. Vanhempien ja hoitajien yhteistyö on tärkeää, että yhteinen kasvatustehtävä muodostaisi lapsen kannalta hyvän kokonaisuuden. Sekä valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa että Järvivasussa painotetaan vanhempien ja hoitajien yhteistyön tärkeyttä.

Järvivasu on laajuudeltaan suppeampi kuin valtakunnallinen vasu. Näemme, että tämä on oikeutettua. Asiasta kiinnostuneet voivat Järvivasun lisäksi lukea valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Paikallisen vasun tarkoituksena ei ole toistaa jo olemassa olevaa valtakunnallista vasua, vaan nostaa esiin juuri tällä alueella varhaiskasvatuksessa tärkeiksi koetut asiat. Valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma on todella laaja ja osittain raskas. Lyhyt ja ytimekäs vasu takaa sen, että vanhemmat jaksavat perehtyä siihen ja löytävät lapsiaan koskevat ydinasiat helposti.

Seuraavassa alaluvussa käsittelemme tutkimusotettamme ja käyttämiämme menetelmiä. Valitsimme tutkimusmenetelmäksemme laadullisen tutkimuksen. Työmme sisälsi myös määrällisiä elementtejä. Alaluvussa kerromme myös miksi valitsimme aineistonkeruutavaksemme juuri tutkimuslomakkeen avulla toteutettavan kyselytutkimuksen.

4.3 Tutkimusote ja menetelmät

Laadullinen tutkimus. Valitsimme työmme pääasialliseksi tutkimusmenetelmäksi kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen. Laadullinen tutkimus vastaa yleisimmin kysymyksiin miksi, miten ja millainen. Sen pyrkimyksenä on oivaltaa asioita asiakkaiden näkökulmasta. Laadullinen tutkimus on hyödyllinen erityisesti silloin, kun kyseessä on asia, josta ei vielä kovin paljoa tiedetä. Laadullinen tutkimus on parhaimmillaan kehitystyötä. (Mitä laadullinen tutkimus on? 2014.)

Vanhempien mielipiteet ajattelimme saavamme parhaiten esiin kyselylomakkeella, joka sisältää niin laadullisia kuin määrällisiäkin elementtejä. Alasuutari (2011, 32-33, 38-40) painottaa, että kvalitatiivista ja kvantitatiivista analyysiä voidaan pitää eräänlaisena jatkumona, ei niinkään vastakohtina tai toistensa pois sulkevinä mallina. Laadullisessa tutkimuksessa on tavallista, että siinä sovelletaan jonkin verran muuttuja-ajattelua ja tilastollista todistelua. Laadullisessa tutkimuksessa aineistoa tarkastellaan usein myös kokonaisuutena.

Kvalitatiivinen analyysi koostuu Alasuutarin (2011,44) mukaan kahdesta osasta, havaintojen pelkistämisestä sekä arvoituksen ratkaisemisesta. Käytännössä nämä nivoutuvat aina toisiinsa. Havaintojen pelkistämisessä on kyse siitä, että keskitytään vain siihen, mikä on olennaista. Tutkimuskysymyksen avaaminen, eli arvoituksen ratkaiseminen on sitä, että tuotettujen vinkkien ja käytössä olevien neuvosten avulla tehdään merkitystulkinta tutkittavasta ilmiöstä. Alasuutari (s. 51) määrittelee vielä, että arvoituksen ratkaiseminen on ymmärtävää selittämistä sekä muuhun tutkimukseen että teoreettisiin viitekehyksiin viittaamista. Havaintojen tuottaminen taas on tutkijan havaintojen pelkistämistä, eli keskitytään olennaisiin asioihin ja yhdistellään raakahavaintoja oikeisiin asiakokonaisuuksiin.

Kyselylomake (liite 6). Kyselylomakkeemme suljetut kysymykset antavat vanhemmille mahdollisuuden nopeaan vastaamiseen. Avoimien kysymysten välityksellä saamme esitettyä vanhempien mielipiteet heidän omilla sanoillaan. Merkittävintä syy siihen, että kyselylomakkeemme sisälsi myös määrällisiä kysymyksiä, oli

se, että halusimme turvata vastaajien anonymiteettisuojaan. Pienellä paikkakunnalla yksilö saatetaan tunnistaa henkilökohtaisista teksteistä. Tutkimusmenetelmää valitessamme tiedostimme kyselytutkimukseen liittyviä heikkouksia. Hirsjärvi, Remes ja Sajavaarakin (2009, 195) muistuttavat, että kyselytutkimuksessa ei ole varmuutta siitä, kuinka vakavasti vastaajat ovat suhtautuneet lomakkeen täyttöön ja ovatko he vastanneet huolellisesti ja ennen kaikkea rehellisesti. Pohtiessamme tulevien vastausten rehellisyyttä oletimme, että pienellä paikkakunnalla, ja kun tutkimus koskee omien lasten vuorohoitoa, eivät vanhemmat ala palauttelemaan epärehellisesti täytettyjä lomakkeita.

Kyselytutkimusten etuna pidetään Hirsjärven ym. (2009, 195) mukaan vastausten saannin nopeutta, mutta haittapuolena sitä, että vastausprosentti jää usein melko pieneksi. Useimmiten vastausprosentti on noin 30- 40 prosentin luokkaa. Halusimme nostaa tulevaa vastausprosenttiamme hankkimalla tutkimuksellemme sponsoreita. Kiersimme sekä seinäjokelaisissa että järvi-pohjanmaalaisissa yrityksissä keräämässä arpajaispalkintoja kyselyyn vastanneiden kesken arvottavaksi. Sponsorilista on liitteenä (Liite 9). Hirsjärvi ym. (2009, 196) tietävät, että vastaamisesta muistuttamalla ja uusintakyselyillä vastausprosenttia saadaan usein nostettua.

4.4 Kyselylomakkeen laadinta

Kyselylomakkeen laadinnalla ja kysymysten muotoilulla on keskeinen merkitys tutkimuksen onnistumiselle. Se, kiinnostaako tutkimuksen aihe vastaajia on selkeästi painavin vastaamiseen vaikuttava tekijä. Vastaus halukkuuteen voi Hirsjärven ym. (2009, 198) mukaan vaikuttaa myös lomakkeen ja kysymysten tarkalla laadinnalla ja suunnittelulla. Olimme tutustuneet käsittelemämme aiheen teorian tietoon ja hahmottaneet työmme viitekehyksen jo ennen lomakkeen suunnittelua ja toteutusta. Tämä helpotti lomakkeen laadintaa, sillä tiesimme, mitä haluamme perheiltä kysyä ja minkä takia. Aaltolan ja Vallin (2007, 102- 103) mukaan yleisimmät tutkimuskyselyn virhetulokset johtuvat heikosta kysymysten asettelusta ja vastaajan

väärinymmärryksestä. Laatomalla selkeän tutkimuskysymyksen ja tiedostamalla tutkimuksella haettavat tavoitteet, voidaan välttää turhien ja epätarkoituksenmukaisten kysymysten esittäminen.

Hirsjärvi ym. (2009, 201) erittelevät, että monivalintakysymykset eli strukturoidut kysymykset pakottavat vastaajan valitsemaan joku valmiiksi annetuista vaihtoehtoista. Halusimme tuottaa tutkimuksessamme myös empiiristä materiaalia. Tämä mahdollisti sen, että pystyimme havainnollistamaan saamaamme tilastollista tietoa SPSS- ja Excel- ohjelmien avulla toteutettujen taulukoiden avulla. Helposti silmäiltävät taulukot antavat lukijalle nopeasti yleiskuvan tutkimuksen tuloksista ja lisäävät lukijan mielenkiintoa tuloksia kohtaan.

Hirsjärven ym. (2009, 210) ja Hettosen (2008, 6) mukaan avoimet kysymykset mahdollistavat rikkaamman aineiston ja näin ollen myös mahdollisuuden aineiston laajempaan analysointiin. Toisaalta Hirsjärvi ym (2009, 201) painottaa, että avoimet kysymykset tuottavat kirjavia vastauksia, joita on hankalampi käsitellä. Pyrimme ohittamaan tämän ongelman kysymällä samoja asioita sekä määrällisessä että laadullisessa osiossa. Jaottelimme määrällisten kysymysten osion laajempien yläotsikoiden alle. Nämä olivat: epäsäännöllinen hoitorytmi, päivähoidon sisältö lasten kannalta, päivähoidon laatu vanhempien kannalta sekä perhe ja vanhemuus. Samoja asioita kysytään myös laadullisessa osiossa, hieman eri lausemuodoin. Näin pyrimme varmistamaan sen, että vastaaminen ei tuntuisi vaikealta, eikä tutkimustuloksistamme puuttuisi mitään oleellisia tietoja, joita olisi kysytty vain toisella tavalla.

4.5 Tutkimuksen toteutus käytännössä

Haimme tutkimusluvan (liite 1) Järvi-Pohjanmaan varhaiskasvatusjohtaja Hanna Luoma-aholta. Tämä antoi meille mahdollisuuden toteuttaa tutkimuksemme aiemmin mainituissa päiväkodeissa. Tavoitteenamme oli, että saisimme tutkimuksemme mukaan kaikki päiväkotien vuorohoitoa käyttävät perheet, joita oli yh-

teensä 38. Päiväkotien henkilökunta jakoi kyselyt suoraan lasten päiväkodeissa oleviin lokeroihin. Lomakkeen mukana oli tyhjä kirjekuori vastauksen nimetöntä palauttamista varten, arvontalipuke & palkintolista (liite 7) sekä saatekirje (liite 5), jossa kerroimme tutkimuksen tarkoituksen ja tavoitteet. Saatekirjeessä kerrottiin myös, että kyselyyn osallistutaan nimettömänä eikä vastaajien henkilöllisyys tule missään vaiheessa esille. Kyselyyn vastaaminen oli vapaaehtoista. Kyselyt palautettiin nimettöminä, eikä eri päiväkotien vastauksia eroteltu toisistaan. Sillä tutkimuksemme tarkoitus ei ollut vertailla päiväkoteja keskenään, vaan keskittyä alueen vuorohoitoa käyttävien perheiden kokemuksiin hoidosta.

Kyselylomakkeet jaettiin päiväkodeissa toukokuun 2014 lopulla ja aikaa vastaamiseen oli kaksi viikkoa. Vastauksia sai palauttaa myös viimeisen palautuspäivän jälkeen. Saimme ainoastaan 12 vastausta (vastausprosentti 31,6). Oletimme matalan prosentin kertovan, että kesäinen ajankohta oli huono, joten toteutimme saman kyselyn uudelleen syyskuussa 2014. Liitimme mukaan uusintakyselyn saatekirjeen (liite 8), mutta emme järjestäneet uusia arpajaisia. Saimme takaisin seitsemän uutta vastausta, joka kohotti vastausprosenttimme viiteenkymmeneen. Uusintakysely kannatti. Uusintakyselyn vastauksista kaksi suoritettiin avustettuina kyselyinä, eli vastaajat täyttivät määrälliset kysymykset lomakkeeseen käsin, mutta laadulliset kysymykset toteutettiin siten, että nauhoitimme kysymyksen ja vastauksen nauhurille ja litteroimme ne myöhemmin vastaajien kyselylomakkeiden jatkoksi. Lopullisessa tutkimuksessamme analysoitavia vastauksia on yhteensä 19.

4.6 Sisällönanalyysi

Anttilan (1998) mukaan tutkimusmateriaalin sisällön erittely eli sisällönanalyysi voidaan katsoa joukoksi erilaisia menettelytapoja, joiden avulla dokumenttien sisällöstä tehdään havaintoja ja kerätään tietoja tieteellisiä pelisääntöjä noudattaen. Tutkimuksemme sisällönanalyysi käynnistyi siten, että saatuaamme täytetyt lomakkeet, numeroimme ne. Litteroimme kahden avustetun kyselylomakkeen haastatteluosuudet ja numeroimme myös ne samaan kasaan muiden lomakkeiden kanssa.

Tämän jälkeen ajoimme määrällisen aineiston SPSS- ohjelmaan ja teimme niistä frekvenssitaulukot ja Excelissä palkkikuviot haluamistamme otoksista.

Sisällönanalyysi on Anttilan (1998) mukaan työväline, jolla voidaan tuottaa uutta tietoa, uusia näkemyksiä sekä saattaa esiin piileviä tosiasioita. Analyysin avulla pyritään laatimaan sisältöluokkia joko sanallisesti kuvaillen tai sellaisessa muodossa, että niitä voidaan edelleen käsitellä. Kyselylomakkeessamme olleet laadulliset kysymykset luimme ensin huolellisesti läpi, ja sen jälkeen kävimme vastaukset kysymys kerrallaan läpi ja kirjasimme samansuuntaiset vastaukset tekemäämme taulukkoon, josta niitä oli helppo tulkita ja nostaa myöhemmin tutkimustuloksiin. Kun kaikki vastaukset oli käyty läpi ja kirjattu, olimme saaneet selkeän ja helposti analysoitavan tutkimusaineiston, jota oli helppo jatkossa työstää.

4.7 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Hirsjärvi ym. (2009, 24 - 25) mukaan tutkimuksen tekemiseen liittyy myös eettisiä kysymyksiä, joiden toteutumista pohdimme työn edetessä. Reflektoimme omaa toimintaamme sekä sitä, mitä voimme kirjoittaa. Eettisyys nousee esiin jo tutkimuksen alussa, kun valitaan tutkimusaihetta ja se tulee muistaa työn valmistumiseen saakka. Se, että tutkimus toteutettiin pienellä paikkakunnalla jossa vastaajia saatettaisiin yrittää tunnistaa, eettisyys nousee erityisen tärkeäksi teemaksi. Tästä syystä emme erotelleet eri päiväkotien vastauksia toisistaan, tai esittäneet suoria lainauksia lomakenumerotietojen kanssa. Tiedostimme siis, että tuloksista raportoitaessa on huolehdittava, ettei kenenkään yksityisyyttä vaaranneta eikä yksittäinen vastaaja ole tuloksista tunnistettavissa (Heikkilä 2004, 31). Tämä oli myös tutkimuksen tilaajan toive.

Hirsjärven ym. (2009, 231) mukaan tutkimuksen luotettavuutta kuvataan reliabeliuden käsitteellä. Sillä kuvataan tutkimuksen kykyä antaa ei- sattumanvaraisia tuloksia. Reliaabelius voidaan todeta eri tavoin. Tutkimustulosta voidaan pitää reliabelina jos esimerkiksi kaksi eri arvioijaa päätyy samoihin tuloksiin, tai jos samaa

henkilöä tutkittaessa eri tutkimuskerroilla saadaan sama tulos. Tutkimuksen arviointiin liittyy myös yleistettävyys, eli validius. Tällä tarkoitetaan mittarin tai tutkimusmenetelmän kykyä mitata sitä, mitä on tarkoituskin mitata. Validissa tutkimuksessa ei saa olla virheitä, joiden vuoksi esimerkiksi tutkimuslomakkeen täyttäjää ymmärtää kysymyksen väärin. Tarkalla raportoinnilla vahvistetaan Tuomen & Sarajärven (2009, 140- 141) mukaan tutkimuksen luotettavuutta.

5 TUTKIMUSTULOKSET

Tähän lukuun olemme keränneet tutkimustuloksemme, joissa tarkastelemme vanhemmille toteuttamamme kyselyn tuloksia. Ryhmittelimme käyttämässämme kyselylomakkeessa (liite 6) esitetyt kysymykset laajojen aihepiiri-kokonaisuuksien alle, jotta vastaaja hahmottaisi helposti sen, mihin asiayhteyteen kysymys kuuluu. Käytämme näitä aihepiirejä myös seuraavien kappaleiden otsikoina. Nämä ovat: epä säännöllinen hoitorytmi, päivähoiton sisältö lasten kannalta, päivähoiton laatu lasten näkökulmasta, päivähoiton laatu vanhempien näkökulmasta sekä perhe ja vanhemmuus.

Tutkimuksemme on vahvasti paikkakuntasidonnainen, sillä se toteutettiin kahdessa pienessä järvi-pohjanmaalaisessa vuoropäiväkodissa. Lukijan onkin hyvä tiedostaa, että Sosiaali- ja terveysministeriön teettämän päivähoiton tilannekatsauksen mukaan vuorohoitoon ollaan tyytyväisimpiä pienillä paikkakunnilla (Färkkilä, Kahiluoto & Kivistö. 2005, 45). Tulokset saattaisivat olla täysin erilaisia jos sama tutkimus suoritettaisiin suuren kunnan vuoropäiväkodeissa.

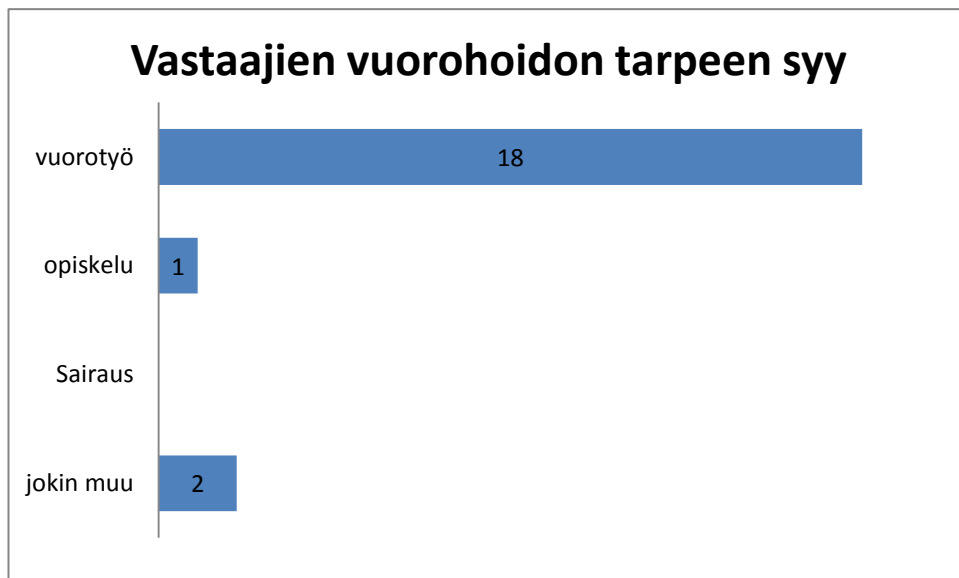
5.1.1 Vanhempien taustatiedot

Saimme kaikkiaan 19 vastausta. Vastanneista 18 vastaajaa oli äitejä ja yksi vastaaja oli isä. 14 perheessä vuorohoidossa oli yksi lapsi ja viidessä perheessä hoitossa oli kaksi lasta. Perheiden vuorohoidossa olevat lapset olivat iältään yksi-viisivuotiaita. Lomakkeen alussa selvitimme vastaajien taustatietoja ja vanhempien näkemyksiä ideaalisesta vuorohoidon käyttöajasta.

Kuvio 1. Vastaajien perhemuoto (n=19)

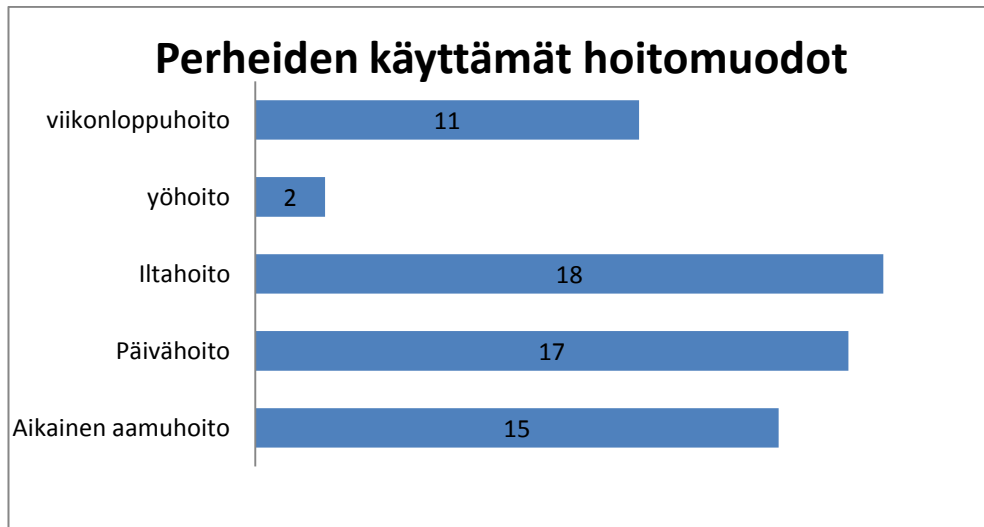
Vastaajista (n=19) suurin osa, eli yhdeksän asui ydinperheessä. Seuraavaksi eniten oli yksinhuoltajia (seitsemän vastaajaa). Uusperheitä oli kaksi. Ainoalla ”Joku muu”- vaihtoehdon valinneella oli yhteishuoltajuus.

Kuvio 2. Vastaajien vuorohoidon tarpeen syy (n=19)

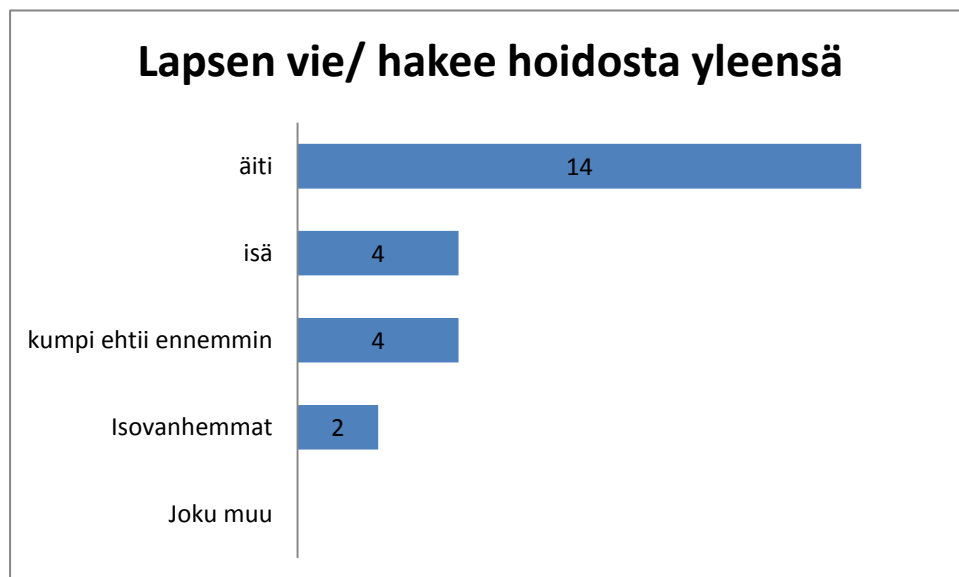
Enemmistö vastanneista (n=19), eli 18 tarvitsi vuorohoitoa vanhempien vuorotyön vuoksi. Kaksi vastaajaa valitsi useamman vaihtoehdon. Ensimmäisessä näistä vanhemmat sekä opiskelivat että olivat vuorohoidossa, toisessa toinen vanhempi

oli yrittäjä (vaihtoehto ”jokin muu”) ja toinen vuorotöissä. ”Jokin muu”- kohdan valitsi toinenkin yrittäjä.

Kuvio 3. Perheiden käyttämät hoitomuodot (n=19)

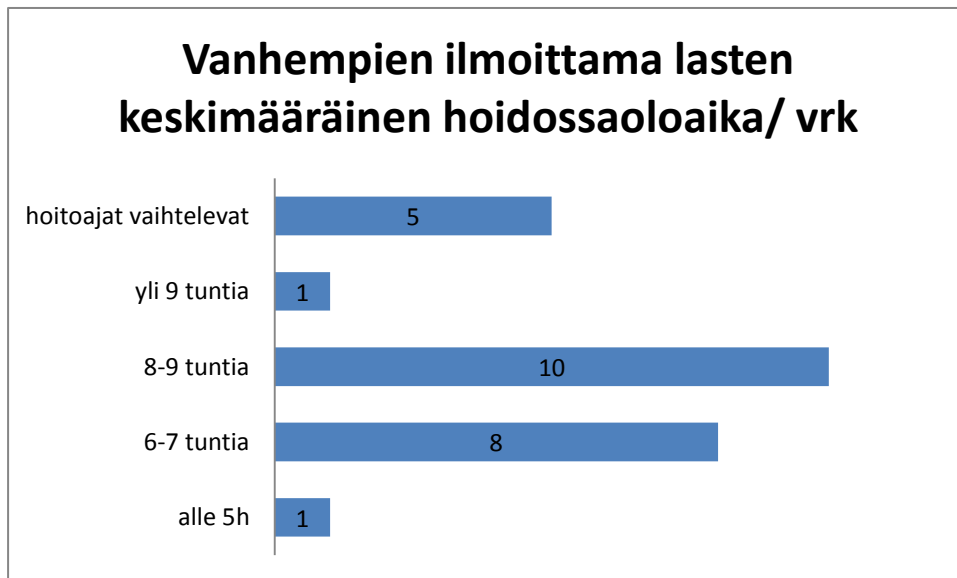
Vastaajista (n=19) iltahoitoa käytti 18 perhettä, päivähoitoa 17, aikaista aamuhoitoa 15, viikonloppuhoitoa 11 ja yöhoitoa kaksi perhettä.

Kuvio 4. Yleisin lapsen hoitoon viejä/ hakija (n=19)

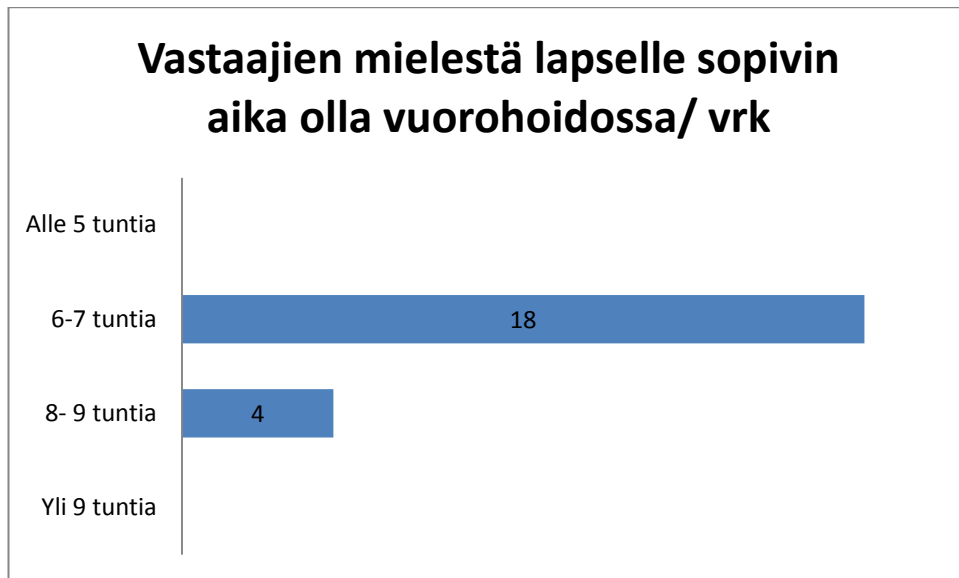
Vastaajat (n=19) valitsivat useita vastausvaihtoehtoja kysymykseen, jossa selvitettiin yleisintä hoitoon viejää tai sieltä hakijaa. Vain 10 vastaajaa valitsi ainoastaan

yhden vaihtoehdon. Näistä kahdessa valittiin vaihtoehto ”kumpi ehtii ennemmin”. Kaikki yksinhuoltaja-perheet (seitsemän perhettä) sekä yksi ydinperhe valitsivat yleisimmäksi hakijaksi äidin.

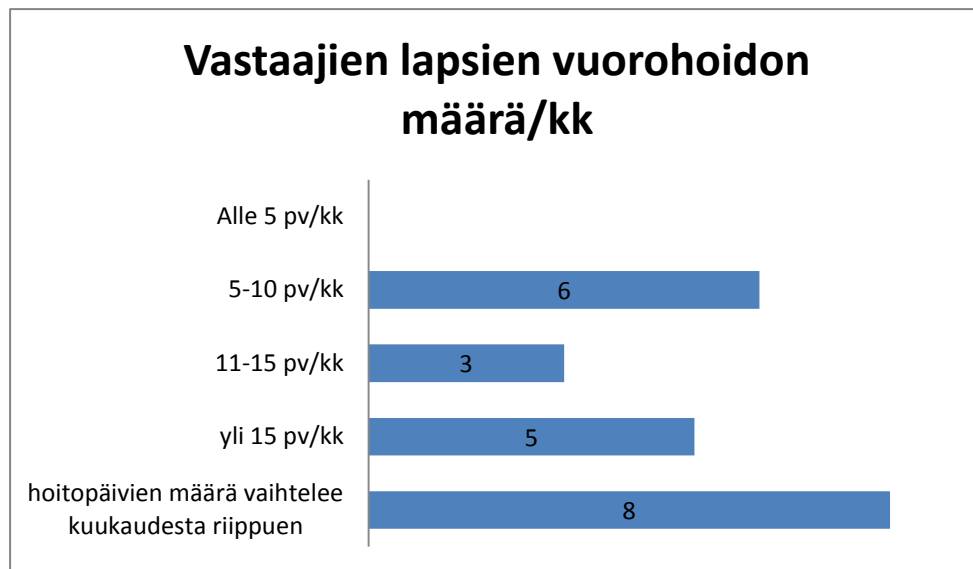
Kuvio 5. Vanhempien ilmoittama lasten keskimääräinen hoidossaoloaika vuorokaudessa (n=19).

Vastausten yhteenvedosta on nähtävissä, että monet kyselyyn osallistuneet vanhemmat valitsivat useampia vaihtoehtoja. Mielestämme tämä kuvastaa hyvin vuorohoidon luonnetta. Toisina päivinä hoitopäivän pituus saattaa olla alle 5 tuntia ja toisinaan taas yli yhdeksän tuntia. Kahdeksasta yhdeksään tuntiin on kuitenkin yleisin hoitopäivän pituus.

Kuvio 6. Vastaajien mieleistä lapselle sopivin aika olla vuorohoidossa vuorokaudessa (n=19).

Halusimme kyselylomakkeessamme selvittää, mikä on vastaajien mielestä lapselle sopivin aika olla vuorohoidossa ja vastaako se käytettyjä tuntimääriä. Vastaajista kolme valitsi lapselle sopivimmaksi ajaksi olla vuorokauden aikana vuorohoidossa sekä vastausvaihtoehdon kuusi- seitsemän tuntia sekä vaihtoehdon kahdeksan- yhdeksän tuntia. Lähes kaikki (n=19) olivat sitä mieltä, että lapselle sopivin aika olla vuorohoidossa vuorokauden aikana oli kuusi – seitsemän tuntia. Tätä mieltä oli 18 vastaajaa. Verrattaessa kuviota 5 (Vanhempien ilmoittama lasten keskimääräinen hoidossaoloaika vuorokaudessa) ja kuviota 6 (Vastaajien mieleistä lapselle sopivin aika olla vuorohoidossa vuorokaudessa) voidaan todeta, että perheiden käyttämät tuntimäärät vastaavat vanhempien toiveita ja ovat monessa perheessä jopa alle vanhempien ilmoittaman ideaalihoitoajan.

Kuvio 7. Vastaajien lasten vuorohoidon määrä kuukaudessa (n=19)

Kysyttäessä vastaajien (n=19) kuukausittaisen vuorohoidon määrää, kaksi vastaajaa valitsi sekä vaihtoehdon viisi- kymmenen päivää kuukaudessa sekä 11-15 päivää kuukaudessa. Hoitopäivien määrä vaihtelee kuukaudesta riippuen oli yleisin vastaus. Sen valitsi kaikkiaan kahdeksan vastaajaa. Seuraavaksi yleisimpiä olivat viisi – 10 päivää kuukaudessa (kuusi vastausta), yli 15 päivää kuukaudessa (viisi vastausta) ja 11- 15 päivää kuukaudessa (kolme vastaajaa).

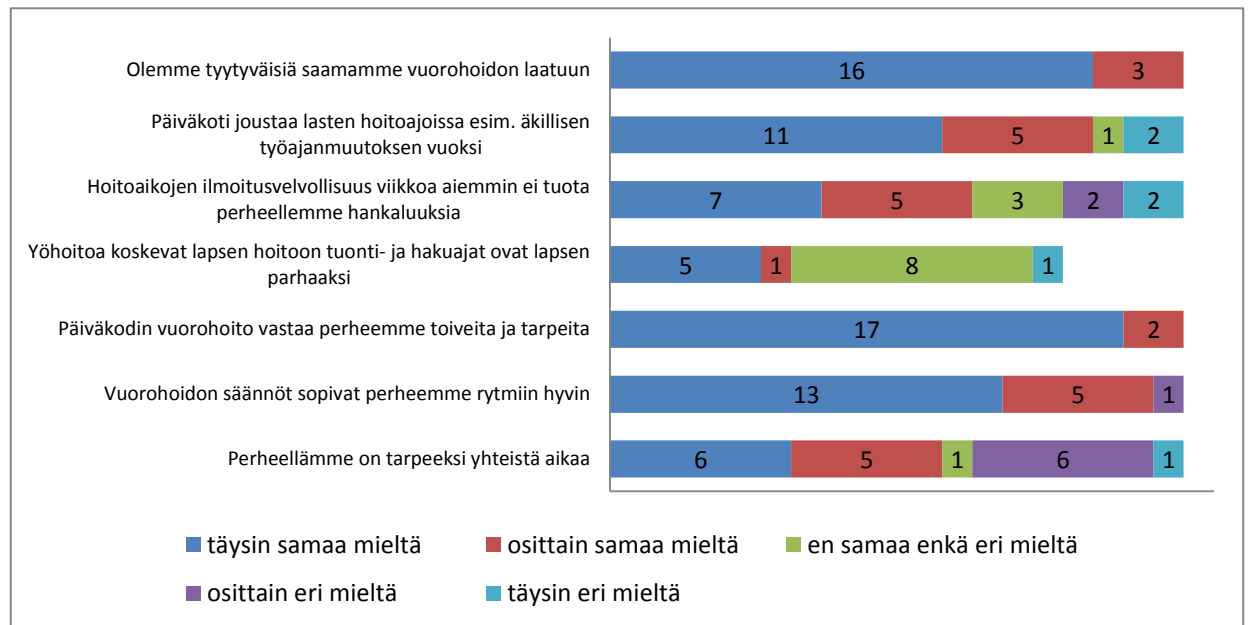
Kuvio 8. Vastaajien mielestä lapselle sopivin määrä olla vuorohoidossa kuukaudessa (n=19).

Kahdeksan vastaajaa (n=19) oli sitä mieltä, että viidestä kymmeneen hoitopäivää olisi ideaalisin vuorohoidon käyttömäärä kuukaudessa. 11- 15 päivää kuukaudessa oli kuuden vastaajan mielestä sopivin määrä. Yli 15 päivää oli kolmen vastaajan mielestä paras. Yksi vastaajista arvioi, että alle viisi päivää olisi sopivin ja yhden vastaajan mielestä lasta ei tulisi viedä vuorohoitoon lainkaan.

Verrattaessa kuvion 7 (Vastaajien lasten vuorohoidon määrä kuukaudessa) ja kuvion 8 (Vastaajien mielestä lapselle sopivin määrä olla vuorohoidossa kuukaudessa) tuloksia, voidaan todeta, että lasten kuukausittain toteutuneiden hoitopäivien määrät vastaavat suurelta osin vanhempien toiveita.

5.1.2 Epäsäännöllinen hoitorytmi

Tässä alaluvussa käymme läpi vastaajien mielipiteitä epäsäännöllisestä hoitorytmistä määrällisen kaavion avulla. Lisäksi käsittelemme sitä, miten perheissä koetaan viikonloppuhoito, aikainen aamuhoito ja ilta/ yöhoito. Tätä varten avaamme perheiden avoimia vastauksia.

Kuvio 9. Epäsäännöllinen hoitorytmi (n=19).

Kaikki vastaajat (n=19) olivat tyytyväisiä saamansa vuorohoidon laatuun. Kysyttäessä päiväkodin joustavuutta äkillisissä hoitoajanmuutoksissa suurin osa oli samaa mieltä. Kolme vastaajaa oli väittämän kanssa eri mieltä. Hoitoaikojen ilmoitusvelvollisuus viikkoa aiemmin tuotti hankaluuksia neljälle perheelle, kolme vastaajaa ei ollut samaa eikä eri mieltä ja 12 vastaajaa ei kokenut ilmoitusvelvollisuuden tuottavan hankaluuksia. Yöhoitoa koskevat, päiväkodin ilmoittamat haku/ vientiajat tuottivat kahdeksan neutraalia vastausta. Tämä saattoi johtua siitä, että yöhoitoa käytti vain kaksi perhettä. Tarjottu vuorohoito vastasi kaikkien perheiden toiveita ja tarpeita joko täysin tai osittain. Vuorohoidon säännöt sopivat perheiden arkeen hyvin. Kysyttäessä onko perheillä tarpeeksi yhteistä aikaa, 11 vastaajaa oli sitä mieltä että on, yksi ei ollut samaa eikä eri mieltä ja seitsemän vastaajan mielestä yhteistä aikaa on liian vähän.

Viikonloppuhoito. Tutkimukseemme osallistuneista (n=19) perheistä viikonloppuhoitoa tarvitsi 12. Vastausten mukaan viikonloppuhoitoon lähteminen ja kotiin palaaminen sujuu lähes ongelmitta kaikissa perheissä. Vanhempien mielestä viikonloppuhoito on vapaampaa, kun lapsia on vähemmän.

Viikonloppuisin hoidossa on vähemmän lapsia ja hoitajat keksii tällaisille päiville jotain ”extraa” lasten iloksi. Se on mukavaa kaikille.

Kyselyistä kävi ilmi, ettei hoitoajankohdalla ole vanhempien mielestä lapselle suurta merkitystä. Lapselle arkivapaat ovat samanarvoisia kuin viikonloppuvapaat.

Lapsi on tottunut hoitoarkeen ja ajankohdalla ei ole väliä.

Harvoin käytetty. Ei suurempia ongelmia. Vähän vieraammat hoitajat voivat olla joskus.

Yleisesti menee aika hyvin, mutta välillä on ainakin jos meillä on ollu ennen viikonloppua useampi vapaa, että me ollaan oltu sen kans muutama päivä kotona niin sitte se voi olla, et se ei välttämättä haluais et se sanoo et en halua hoitoon, mut se kuitenkin jää sinne aina mielellään ja viihtyy.

Myös lapsen ikä vaikuttaa viikonloppuhoidon sujuvuuteen.

Lapsi sen verran vielä pieni, ettei tuota ongelmia. Sujuu samoin, kun arkenakin, kotiin on aina kiva lähteä.”, ”Ei ongelmia, lapsi lähtee aina mielellään hoitoon, jopa kysyy milloin mennään seuraavan kerran. Ja jos en saa lastani syömään ruokaa ennen lähtöä, hoitopaikassa on ollut aina heti tarjolla jotain.

Aikainen aamuhoito. Aikainen aamuhoito sen sijaan koettiin osittain hankalaksi lasten kannalta. Väsymys tuntui olevan monissa perheissä tuttua. Heräämisen vaikeus oli luettavissa kaikista vastauksista. Monessa perheessä hoitoon lähteminen sujui väsymyksestä huolimatta ongelmitta.

Aamut ovat meillä sujuneet pääasiassa hyvin, mitä nyt joskus ränkyävät väsymystä. Kotiin palaaminen ei ole tuonut ongelmia eteen.

Päiväkodista kotiin tullessa saattoi lapsissa havaita aikaisen herätyksen vaikutuksia, sekä pitkien hoitajaksojen aiheuttamaa ikävää.

Lähteminen ennen kello 6:tta ei tuota ongelmaa, mutta väsymys näkyy illalla.

Kannan lapsen nukkuvana autoon pois tullessa, väsyinen (nukahtaa autoon).

Joskus lapset meinaavat, ettei halua lähteä hoitoon, kuitenkin on ollut yleensä kivaa hoidossa. Jos monta pitkää hoitopäivää voi ikävä purkautua kiukkuiluna, itkuna.

Vanhempien työvuorojen vaihtelu ei aina sovi yhteen lasten unirytmien kanssa.

Herätykset iltavuorohoidon jälkeisenä päivänä nihkeitä. Nukkumiseen ei riittävää aikaa täyty. Muutoin hyvin, edelleen siitä syystä, kun lapsi on vielä niin pieni. KOTIIN!!!!

Väsymyksestä ja aikaisesta kellonajasta riippumatta lapsien koettiin menevän hoitoon mielellään myös aikaisin aamulla.

Vaikka aamulla kotona väsyttäisi niin viimeistään hoitomatkalla lapsi jo suunnittelee tulevaa päivää hoidossa. Eli hyvin ☺.

Iltä/ yöhoito. Lähes kaikki vastanneista käyttivät iltahoitoa (18 vastaajaa yhdeksästätoista). Yöhoitoa olisi tarvinnut neljä perhettä. Kuitenkaan sitä ei saanut kuin kaksi perhettä. Syynä tähän oli todennäköisesti se, että tutkimus toteutettiin kahdessa eri päiväkodissa, joista toisessa tarjottiin yöhoitoa. Lisäksi yöhoitoa saamattomilla perheillä oli kantavat tukiverkostot.

On yövuoroja, isovanhemmat hoitaa, täällä ei tosiaan oo sitä yöhoitoa ollenkaan, sille ois kyllä tarvetta, ihan vaan että jos yksikin tarvii. Sitä ei enää oo, koska se on niin kallista.

Yöhoito, se vois olla kiva ettei aina tarvi mummulaan viedä, kun äitikin on töissä vaikei se valita ikinä mutta silti. Nii ja sitte toisaalta se ois ihan hyvä lapsenkin kannalta niin se tottuis oleen vähä muuallakin kuin mummulas ja kotona öitä vaikka siis ei ihan siis sen takia että se tottuis.

Suurin osa vastanneista ei nähnyt iltahoitoon menossa/sieltä kotiin palaamisessa ongelmia.

Ei tuota ongelmia, lapsi lähtee aina mielellään hoitoon, jopa kysyy milloin mennään seuraavan kerran. Ja jos en saa lastani syömään ruokaa ennen lähtöä, hoitopaikassa on ollut aina tarjolla jotakin.

Osa vanhemmista mietitytti iltavuorojen lisääntyminen ja sitä kautta vuorohoidon tarpeen kasvaminen.

Iltavuoroja ollut harvoin, joskin lisääntyvät. Eniten huolettaa se, että miten jaksavat olla valveilla niin myöhään. Mutta näin kesän aikana se ei ole ehkä niin suuri ongelma, kuin vaikkapa syksyllä tai talvella. Yöhoitoon meillä ei ole tarvetta.

Muutama perhe koki päivärytmissä haasteita.

Päivärytmin laittaminen kohdilleen kotona haasteellista, kun kaikki pitäisi sovittaa kotona niin että päiväkodilla olisi mahdollisimman helppoa ottaa lapsi vastaan. mm. ruokailut, nukkumiset yms. KOTI JES!

Illalla on selvästi väsyinen, mutta levoton nukahtaa kotona rauhoittumisen jälkeen. Rauhoittumiseen menee kuitenkin aikaa aika paljon.

Kymmenestä vastauksesta näkyi vanhempien kokevan, että hoitajilla on enemmän aikaa yksittäisille lapsille iltaisin, jolloin lapsia on yleensä vähemmän hoidossa.

Iltahoidossa on omat hyvät puolensa myös. Lapsia on vähemmän kuin päivällä, tuntuu että hoitajalla entistä enemmän aikaa lapsille. Hyvin siis sujuu.

Lapsi tykkää iltahoidosta kun saa aamusta nukkua pitempään ja hoitajalla enemmän aikaa lapselle kun hoidettavia on aika usein vähemmän.

Olimme tutkijoina yllättyneitä siitä, että vastaajista suurimman osan, eli 14 perheen mielestä ilta/yöruutiineissa ei ole eroa kotona ja päiväkodissa. *”Ei oikeastaan mitenkään.”* – vastaus oli luettavissa lähes kaikista lomakkeista. Yllättävään vastaustulokseen saattaa vaikuttaa vanhempien aktiivisuus ja jopa perheen rytmin muuttaminen päiväkodin rytmin mukaiseksi.

Kotona ylläpidetään samaa rytmiä kuin hoidossa, helpottaa arkea.

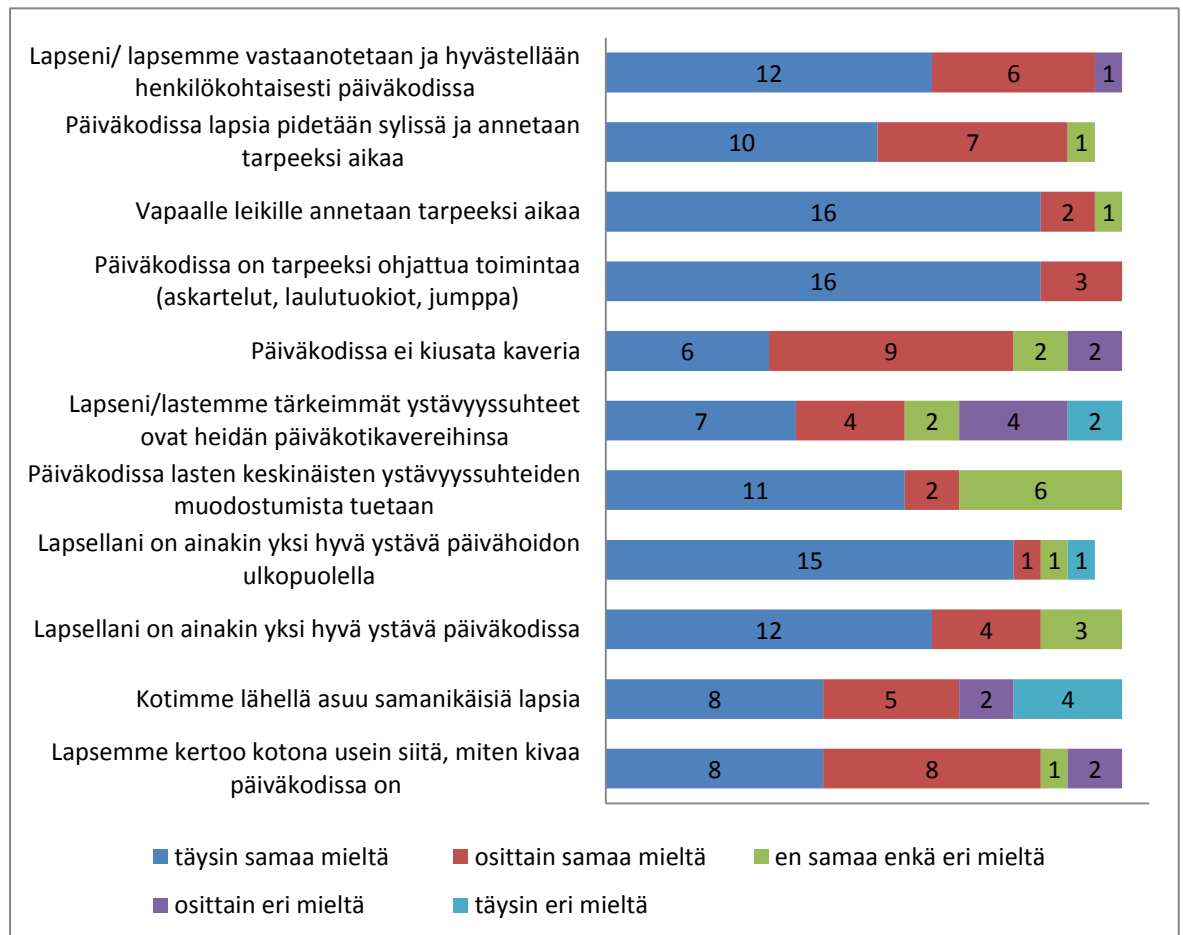
No tuota niin niin, ei nyt mitenkään, ehkä ne rytmit on paremmin siellä hoidossa mutta aikalailla samanlailla ne menee sielläkin, en mä nyt hirveesti tiää. Sen mä tiedän että ne syö ne iltaruoat ja iltapalat ja nämä mutta varmaan aikalailla sama.

Muutammat vanhemmat kuitenkin näkivät oleellisia eroja päivähoiton ja kodin välillä.

Hoidossa saatetaan antaa nukkua iltapäivällä päiväunia. Iltapala niukempi kuin kotona, esim. hoidossa usein kiisseli ja NÄKKILEIPÄ. Iltavuoron jälkeen yöunille meno viivästyy kun tullaan kotiin myöhään.

Iltahoidon jälkeenkin nukkumaan meno venähtää, kun ei saa millään sänkyyn ihan heti hoidosta kotiin tultua.

5.1.3 Päivähoidon sisältö lasten kannalta

Kuvio 10. Lasten päivähoiton sisältö lasten kannalta (n=19)

Vastaajista (n=19) 18 mukaan lapsi vastaanotetaan ja hyvästellään henkilökohtaisesti päiväkodissa. Yksi vastaaja oli osittain eri mieltä. Suurimman osan mukaan lapsia pidetään päiväkodissa sylissä ja annetaan aikaa. Vapaalle leikille annetaan 17 vastaajan mielestä tarpeeksi aikaa. Yksi vastaaja ei ollut samaa eikä eri mieltä. Kaikkien vastaajien mielestä päiväkodissa on tarpeeksi ohjattua toimintaa. Päiväkodissa ei 15 vastaajan mielestä kiusata kaveria. Kaksi vastaajaa ei ollut samaa eikä eri mieltä ja kaksi vastaajaa oli osittain eri mieltä. Lasten tärkeimmät ystävyysuhteet olivat 11 vastaajan mukaan päiväkodin muihin lapsiin, kaksi vastaajaa ei ollut samaa eikä eri mieltä ja kuusi vastaajaa oli täysin tai osittain eri mieltä. Kysyttäessä siitä, tuetaanko päiväkodissa ystävyysuhteiden muodostumista, 13 vastaajaa oli täysin tai osittain samaa mieltä, ja kuusi vastaajaa ei ollut samaa eikä eri

mieltä. 16 vastaajan lapsella oli ainakin yksi hyvä ystävä päiväkodin ulkopuolella, yksi vastaaja ei ollut samaa eikä eri mieltä ja yksi vastaaja oli täysin eri mieltä. 16 vastaajan lapsella oli ainakin yksi hyvä ystävä päiväkodissa, kolme vastaajaa ei ollut samaa eikä eri mieltä. 13 vastaajan kodin lähellä asui omien lasten ikäisiä lapsia, kuuden vastaajan kodin lähellä ei asunut. 16 vastaajan lapsi kertoi kotona usein siitä, miten kivaa päiväkodissa on, yksi ei ollut samaa eikä eri mieltä ja kaksi vastaajista oli osittain eri mieltä.

Lasten vuorohoidosta kertomat positiiviset kokemukset. Kysyttäessä vanhemmilta sitä, minkälaisista päivähoidon positiivisista asioista lapset kertovat kotona 15 vastauksesta nousi päällimmäisenä esiin se, että kavereista ja leikeistä kerrotaan. Myös siitä, jos päivän aikana oli sattunut jotakin erityistä kuten kirkossa käynti tai valokuvaus mainittiin useassa perheessä. Päivähoidosta kerrotaan usein jo kotimatalla.

Yleensä puhumme jo autossa kuinka päivä on sujunut, mutta harvoin lapset itse kertovat, ellei ole ollut jotain erityistä. mm. valokuvaamisesta tai puiden istuttamisesta kerrotaan heti.

Yllättävän monessa vastauksessa nousi esiin ”suosikkihoitajien” merkitys lapsille.

Meillä on pari lemppari hoitotätiä, joista kysellään jo kotona, että onko se töissä☺. Toisinaan kerrotaan askarteluista ja innokkaasti tuodaan kotiin valmiita töitä.

Askarrelluista jutuista kerrotaan vaihe vaiheelta, hoitajista puhutaan (kaikki ovat lempihoitajia). Kavereista kerrotaan, myös ruuat kerrotaan, mitä on syöty lounaalla, välipalalla jne.

Lapsi ei puhu vielä, mutta esim. suosikkihoitajan huomaa lapsen käytöksestä, lauluja ja leikkejä on oppinut hoidossa.

Päivän kulusta yleensäkin jutellaan myös kotona.

Varmaan viikko tai kaks puhuttu siitä ku me ollaan kaverin kans laitettu järki päähän. Mutta hirveesti kaikki noi lapsi kertoo. Hirveesti mitä ne lukee. Kirjoja, niistä se tykkää.

Leikeistä, mitä söi, kävikö itse potalla. Oliko pelottavia ötököitä yms.

Lasten vuorohoidosta kertomat negatiiviset kokemukset. Koti- ikävä (16 vastausta) ja lasten väliset riidat (8 vastausta) olivat vanhempien mukaan lasten suurin murhe päiväkodissa.

Kerrotaan kotona siitä jos joku on itkennyt. Myös ikävästä äitiin kerrotaan ☺ .

Joskus lapsi on pahoilla mielin jos joku ei ole leikkinyt hänen kanssaan. Aamupuuro on kauhistus!

Vanhemmilla oli kuitenkin luottoa päiväkodin kasvattajien ammattitaitoon ja siihen, että ongelmista kerrotaan vanhemmille.

Luotan siihen, että lapseni kertoisivat jos heillä sujuu hoidossa huonosti tai ikävästi. Tähän mennessä myös hoitohenkilökunta on kertonut, jos lapsille tulee eripuraa tai kiusaamista. Ikävää kyllä puretaan kiukuttelulla äitiin ja isiin kotona, mutta ikävä näytetään myös haleilla, pusuilla ja sylittelyllä.

Pitää rutineista kiinni että lapsi tietää/ tiedostaa onko aamu- vaiko iltahoidossa ja päivän kulusta tietää milloin tullaan kotiin hakemaan.

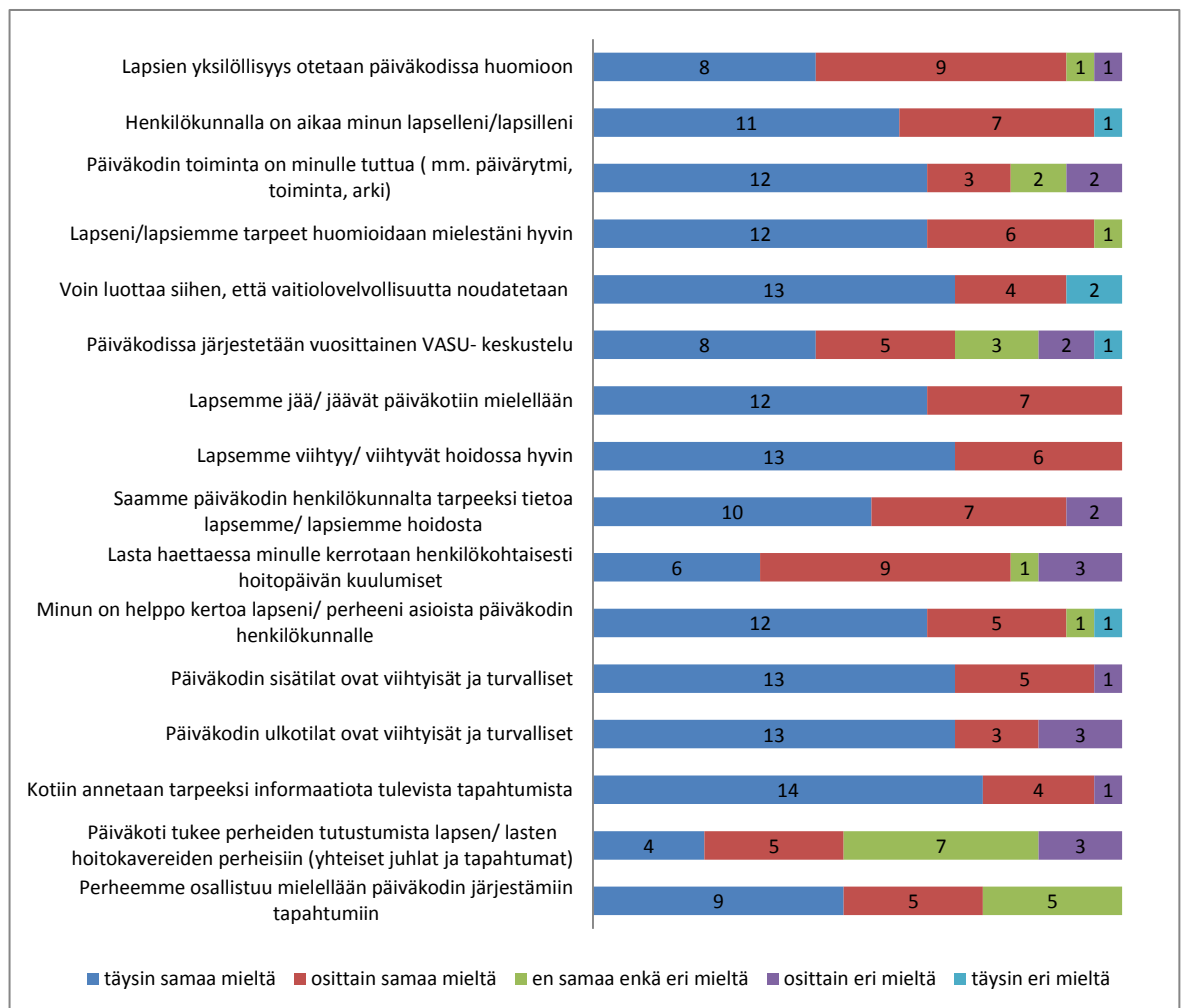
Hoidon aloittaminen uudessa päiväkodissa saattaa tuntua lapsesta raskaalta;.

Hoidon alussa oli aina ikävä ym. mutta muutaman kuukauden jälkeen ei ikävä asioita enää pahemmin ole (välillä pojat on ihan tyhmiä ☺).

Joskus hoitopaikan vaihto voi olla myös hyvä juttu. Erään vanhemman vastauksesta näkyi, että perheissä koetaan hoitopaikkojen väleillä olevan eroja.

Edellisessä hoitopaikassa oli ilmeisesti ollut riitoja. Tässä hoitopaikassa ei ole ollut mitään ongelmia. Mitä nyt karpäset ruvennu pelottamaan lasta.

5.1.4 Päivähoidon laatu vanhempien näkökulmasta

Kuvio 11. Päivähoidon laatu vanhempien näkökulmasta (n=19)

Vastaajista (n=19) 17 mielestä lapsien yksilöllisyys otetaan päiväkodissa huomioon hyvin. Yksi vastaajista ei ollut samaa tai eri mieltä tästä. Yksi vastaaja oli väittämän kanssa osittain eri mieltä. 18 vastaajan mukaan henkilökunnalla oli tarpeeksi aikaa lapsille. Yksi vastaaja ei ollut samaa eikä eri mieltä väittämän kanssa. 15 vastaajalle päiväkodin toiminta oli tuttua, kaksi vastaajaa ei osannut sanoa ja neljä vastaajaa ei tuntenut mielestään päiväkodin toimintaa. 18 vastaajan mielestä lasten tarpeet otettiin hyvin huomioon, yksi vastaaja ei ollut samaa eikä eri mieltä.

17 vastaajaa luotti siihen, että päiväkodin henkilökunta noudattaa vaitiolovelvollisuuttaan, kun taas kaksi vastaajaa oli täysin eri mieltä. 13 vastaajaa oli samaa mieltä kokonaan tai osittain siitä, että vuosittainen VASU- keskustelu järjestetään, kolme ei ollut samaa eikä eri mieltä väittämän kanssa. Kolme vastaajaa oli väittämän kanssa eri mieltä. Kaikkien vastaajien lapset jäivät mielellään päiväkotiin. ja viihtyvät siellä hyvin. 17 vastaajaa koki saavansa lastensa hoidosta tarpeeksi tietoa kun taas kaksi vastaajaa oli osittain eri mieltä. 15 vastaajaa koki saavansa tarpeeksi tietoa lastensa hoidosta, kaksi vastaajaa oli väittämän kanssa osittain eri mieltä. Päiväkotien sisä- ja ulkotilat koettiin viihtyisiksi ja turvallisiksi 18 vastaajan mukaan. Kolme vastaajaa oli tästä osittain eri mieltä. Informaatiota tulevista tapahtumista jaettiin 18 vastaajan mukaan tarpeeksi, kun taas yksi vastaaja oli osittain eri mieltä. Yhdeksän vastaajaa ajatteli, että päiväkotitukee asiakkaina olevien perheiden keskinäistä tutustumista. Seitsemän vastaajaa ei ollut väittämän kanssa samaa eikä eri mieltä ja kolme vastaajaa oli väittämän kanssa osittain eri mieltä. Kolmetoista vastaajaa osallistui mielellään päiväkodin järjestämiin tapahtumiin ja viisi vastaajaa ei osannut sanoa.

Vuorohoidon tärkeät asiat vanhempien näkökulmasta. 16 avoimesta vastauksesta oli luettavissa se, että vanhemmat pitivät joustavuutta ja turvallisuutta tärkeinä asioina. Myös hoitajien tuttuus nostettiin esiin.

Tutut hoitajat. Muutama sana siitä miten hoitopäivä on mennyt! Nyt isojen/ ja pienten puoli niin on onneksi samanikäisiä kavereita entistäkin enemmän.

Mukavat ja luotettavat hoitajat, kaverit, turvallinen ympäristö ja päivärhythmin säännöllisyys ovat mielestäni tärkeitä asioita.

Joustavuus!! Jos on vaihtuvat työvuorot, pitää voida olla joustavat hoitajat nopeillakin ja äkkinäisilläkin ilmoitusajoilla.

Käytöstavat otettiin muutamassa vastauksessa ponnekaasti esiin.

Joskus niiden (hoitajien) äksyily tenaville ihmetyttää, kattois edes niin, että kenenkään vanhemmat ei oo siinä kuulemas.

Lapsen huomioonottaminen ja lapsen opettaminen. Mitä saa ja mitä ei saa tehdä. Mitä EI tarkoittaa (en voi sietää vapaakasvattajia näiden lapset ei ymmärrä EI- sanaa, eivätkä tottele vanhempiaan).

Luottamuksellinen kasvatuskumppanuus sekä se, että vanhemmille kerrotaan lapsen päivästä, nostettiin esiin yhdeksässä vastauksessa.

Avoin keskustelu ja luottamus molemmin puolin. Ja että kaikki lapset otetaan yksilöinä huomioon.

Kuulumisten vaihtaminen henkilökunnan kanssa ja päivän tapahtumista informoiminen.

Joistakin vastauslomakkeista kävi ilmi perheille oleellisin vuorohoitoa koskeva seikka; *"No tärkeää on ainakin se, että sitä tarjotaan."*

Vanhempien parannusehdotukset ja muutostoiveet vuorohoidolle. Kolme vastaajaa koki, etteivät saa henkilökunnalta aina tarpeeksi tietoa hoitopäivien kuluista.

Enemmän kommunikaatiota hoitajilta.

No se just et joskus se toimii todella hyvin mut joskus käy niin että hoitaja on vaihtunut, ja mulle ei sanota mitään muuta ku et heippa että mä joudun ite kysymään jos on ollu flunssaa et onko lapsi yskiny. Joskus vois siinä suhteessa olla vähä enemmän sitä vuorovaikutusta.

No mun mielestä ihan kaikista tärkeintä on se et joku tulee vastaan ja kun lähet niin tulee siihen ja sit se että ne kertoo mitä siellä on päivän aikana tehty kun jotkut on sellasia et ne vaan sanoo hyvin on menny. Hei! Tietenki sitä voisi itteki kysellä vähä enemmän.

Molemminpuolinen joustavuus oli päällimmäisenä useassa vastauksessa.

Joustavuutta pitäisi olla enemmän. Odotetaan, että kotona joustetaan mutta vastavuoroisuutta ei ikävä kyllä ole...

Nyt tuli uusia tiukempia sääntöjä mm. hoitopaikkojen ilmoittamisen ja äkillisiin muutoksiin, jotka vaikeuttavat monen perheen arkea negatiivisesti.

Mahdollisuus saada hoitoon hyvin epäsäännöllisten töiden perusteella!

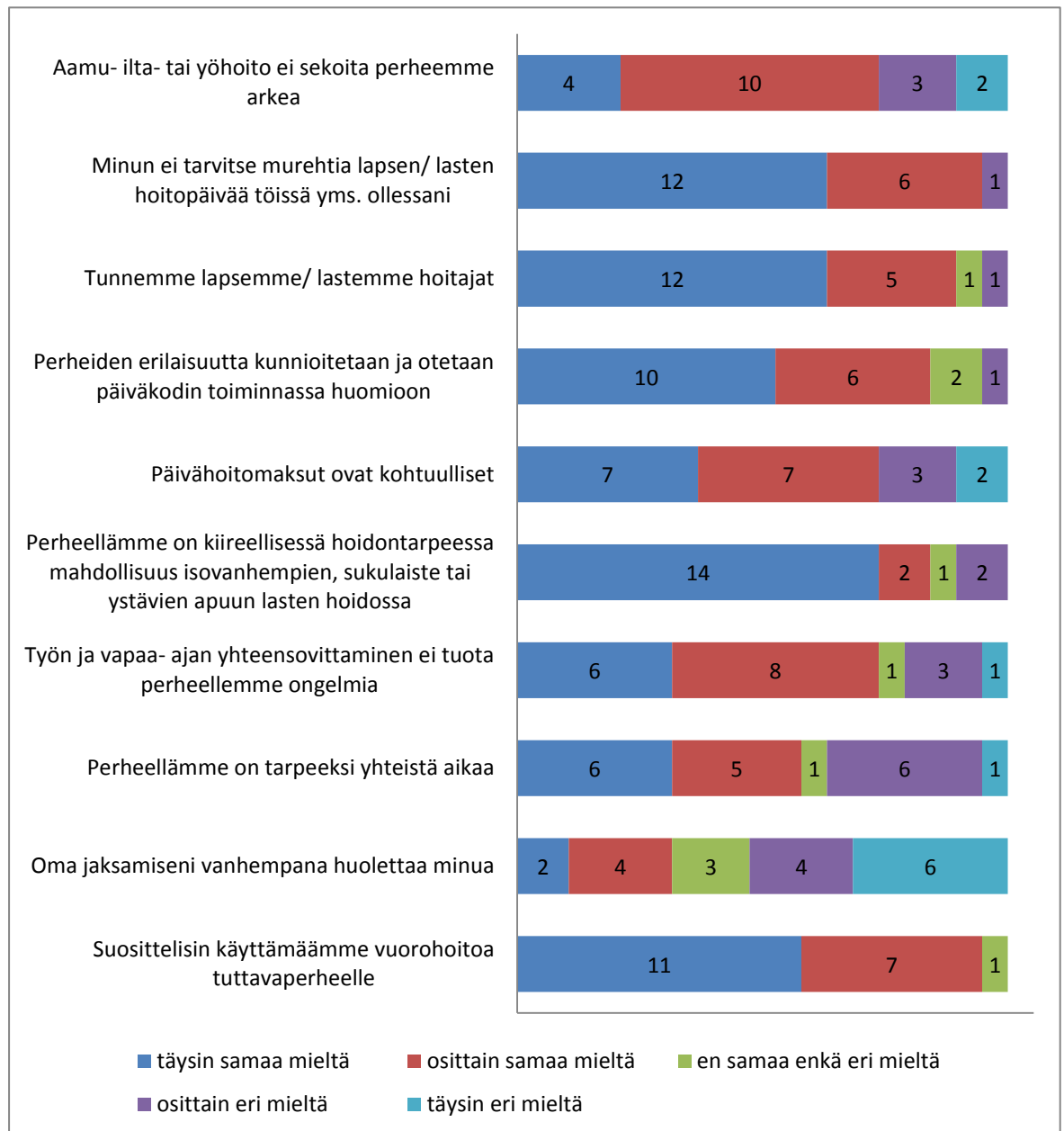
Lapsien yksilöllisen unen tarpeen huomioiminen nousi kolmesta vastauksesta esiin. Ruuista oli kaksi parannusehdotusta.

Pienemmät lapset saivat lämpimän ruuan myös välipala aikana, 1-vuotias ei jaksanut leikkiä yhdellä ruualla aamusta päivään (7-16.00).

Viisi vanhempaa korosti, että hoito sujuu luontevasti juuri tällaisena.

En keksi juuri nyt mitään parannusehdotuksia, kaikki on loistavasti!

5.1.5 Perhe ja vanhemmuus

Kuvio 12. Perhe ja vanhemmuus (n=19)

14 vastaajaa (n=19) oli sitä mieltä, ettei vuorohoito sekoita perheen arkea. Kolme vastaajaa oli osittain eri mieltä ja kaksi vastaajaa täysin eri mieltä. 18 vastaajaa ei murehtinut lapsen hoitopäivää töissä ollessaan. Yksi oli väitteen kanssa osittain eri mieltä. 17 vastaajaa koki tuntevansa lastensa hoitajat, yksi ei ollut samaa eikä eri mieltä ja yksi vastaaja oli osittain eri mieltä. 16 vastaajan mielestä perheiden erilaisuutta kunnioitetaan ja otetaan päiväkodin toiminnassa huomioon. Kaksi ei ollut

väittämän kanssa samaa eikä eri mieltä ja yksi oli osittain eri mieltä. 14 vastaajan mukaan päivähoitomaksut ovat kohtuulliset, kolme vastaajaa ei ollut samaa eikä eri mieltä ja kaksi vastaajaa oli täysin eri mieltä siitä, että maksut olisivat kohtuulliset. 16 perheellä oli mahdollisuus isovanhempien tai ystävien apuun äkillisessä hoidontarpeessa, yksi vastaaja ei ollut samaa eikä eri mieltä ja kolmella ei ollut tällaista mahdollisuutta käytettävissään. Työn- ja vapaa- ajan yhteensovittaminen ei tuottanut hankaluuksia 14 perheelle. Yksi vastaaja ei ollut samaa eikä eri mieltä ja kolme koki yhteensovittamisen tuottavan hankaluuksia. Vastaajien oma jaksaminen vanhempana huoletti kuutta vastaajaa, kolme ei ollut asiasta samaa eikä eri mieltä ja 10 vastaajaa ei tuntenut huolta omasta jaksamisestaan vanhempana. 18 vastaajaa suosittelisi käyttämänsä vuoroa tuttavaperheelle ja yksi vastaaja ei osannut sanoa.

Vanhempien jaksaminen. Vanhempien kokemukset omasta jaksamisestaan vaihtelivat laidasta laitaan. Saimme monta ytimekästä vastausta, joita esimerkkeinä seuraavat; ”Hyvin”, ”Kohtalaisesti”, ”Huonosti” ja ”Vaihtelevasti”. Osa vanhemmista oli avannut oman jaksamisensa tilaa syvemmin. Vastauksista saimme yleiskuvaksi sen, että epäsäännöllinen hoitorytmi koetaan haastavana. Hoidon rytmitys vaatii vanhemmilta järjestelmällisyyttä ja kykyä sopeutua erilaisiin tilanteisiin.

Välillä paremmin, välillä huonommin. Mutta aina vapaapäivinä meillä nukutaan pitkään☺.

Osa vanhemmista (kuusi vastausta) mainitsi, että kokee olevansa joskus väsynyt.

Väsymys painaa välillä, raskasta on joskus.

Joidenkin perheiden arkea helpottaa se, etteivät molemmat vanhemmat ole vuoroissa. Tämä selkeyttää myös lasten arkea, mutta vaatii säännöllisessä työssä käyvältä vanhemmalta enemmän vastuunottoa.

Itsellä työvuorot epäsäännölliset joten se on väsyttävää, mutta miehen säännöllisempi työ tuo rutiinia hoitopäivien suhteen.

Välillä vanhempien ”yhteinen aika” on kortilla, toisaalta hyvä puoli on että lapset saavat olla kotona toisen ollessa töissä.

Lapsen kouluun meno ja siitä aiheutuvat hoitojärjestelyt mietityttivät vanhempia. Erityisesti vuorotöissä käyville yksinhuoltajille tämä aiheutti huolta.

Tällä hetkellä ei ongelmia. Sitten pitää kyllä miettiä kun lapsi on niin vanha että menee kouluun että miten sitten saadaan päivät soviteltua.

Vanhempien ikä saattaa vaikuttaa siihen, miten he kokevat epäsäännöllisen työrytmin vaikuttavan omaan jaksamiseensa vanhempana; *”Nuorena jaksaa 😊”*

Epäsäännöllisten hoitoaikojen vaikutus perheiden arkeen. Vastausten yleiskuva antoi ymmärtää, että perheet olivat tottuneet epäsäännöllisiin hoitoaikoihin, eivätkä nähneet niissä ongelmaa. Yhdeksän vastaajaa korosti, että perhe on tottunut elämän epäsäännöllisyyteen.

Ei kummoisemmin, pyrin rakentamaan päivät työaikojen mukaan.

Kolme vastaajaa korosti, että epäsäännöllisyys tuo elämään vaihtelua. Toisaalta kolme vastaajaa mainitsi selkeän viikkorytmin puuttumisen häiritsevän elämää. Yhteisen ajan puute ja arjen kiireellisyys mietitytti monia vanhempia.

Jää vähemmän aikaa olla yhdessä mutta tilannetta korjataan mahdollisuuksien mukaan vapaapäivinä.

Emme ehdi aina viettää päivittäin perheen kesken yhteistä aikaa.

Elämä on hektistä, aina ei kerkeä pysähtymään vaikka tahtois. Vanhempi lapsi jää vähemmälle huomiolle nk. kahdenkeskistä aikaa ei juuri ole 😞 Illasta aamuun lähtemiset vaikeampia. Yhteistä aikaa esim. ruokailujen ajaksi ei niin ole. Emme välttämättä istu 1*/pvä saman pöydän ääressä.

Yleensä ottaen mennyt kaikki hyvin, mutta muutamaa kertaa lukuun ottamatta on ollut väsymystä tai muuta vastaavaa turhautumista.

Arjen epäsäännöllisyys saattaa verottaa perheiden yhteistä aikaa ja lepoa.

Ainoastaan nukkumaanmenoaika siirtyy, jos kyseessä on iltavuoro. Kotona useimmiten vaan sitten levätään.

Vanhempien vapaa sana. Kyselylomakkeessa vanhemmat saivat halutessaan myös kertoa ajatuksiaan tai kokemuksiaan vuorohoidosta. Yhdeksän vastaajaa (n=19) käytti tilaisuuden hyväkseen. Näistä seitsemän oli positiivisia ajatuksia vuorohoidosta.

Vuorohoito on hyvä lapselle. Ainakin yksinhuoltajan arkeen iso apu, ja ihana nähdä miten lapsi nauttii 😊.

Tykkään todella paljon. Tyttö oli aiemmin perhepäivähoitajalla 5t/ päivä 3pv/viikko. Tuon viiden tunnin aikana lapsi ei jostain syystä käynyt pissalla. (Pinnasi aina kotiin asti). Vuorohoito-paikassa ei ole kertakaan tullut eteen samaa ongelmaa. Olen erittäin tyytyväinen.

Yleisesti ottaen olemme olleet tyytyväisiä meidän päiväkotiin. Esimerkiksi kesät saavat olla myös omassa päiväkodissa eikä siirretä toiseen lomien ajaksi.

Kaksi vastausta sisälsi ajatuksia vuorohoidon saatavuudesta ja maksuista.

Toiminut tähän mennessä hyvin. Mutta olisi ne kellokortit -> jolloin maksettaisiin niistä tunteista, joita siellä vietetään. Meilläkin menee korkeimman mukaan, vaikkei todellisuudessa olisi kokoaikainen. Juurikin tämän epäsäännöllisen vuorotyön vuoksi (molemmilla vanhemmilla).

Meidän kohdalla äidin hyvin epäsäännölliset työajat on jouduttu muokkaamaan päiväkodin mukaan, joka on huono asia. Samalla paikkakunnalla tuntuvat saavan/ helpommin perustein lapselle päivähoitopaikan ja sopivat hoitoajat!

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuskysymyksemme oli ”Mitä yhteistyöpäiväkotiemme asiakkaina olevat perheet ajattelevat vuorohoidosta?”. Tässä luvussa teemme yhteenvetoa ja johtopäätöksiä tutkimustuloksistamme sekä vertaamme niitä teoriaosiossamme esiin nousseisiin aiempiin tutkimustuloksiin ja teoriatietoon. Tutkimuskysymys on laaja ja monisäikeinen. Siihen voisi vastata lyhyesti, että perheet ovat tyytyväisiä saamaansa vuorohoitoon, mikä on tutkimuksemme mukaan täysin totta, mutta koemme silti, että vastausta on syytä avata hieman laajemmin.

Taustatiedoista. Vanhempien taustatiedoista päällimmäisenä nousi esiin yksinhuoltajien suuri määrä. Teoriaosiossamme Rönkän ym. (2014, 38) esittelemä ”Perheet 24/7” tutkimuksen vastaustuloksista kävi ilmi, että yksinhuoltajien osuus vuorohoidossa olevien lasten vanhemmista on suuri, kyseisessä tutkimuksessa joka seitsemäs vastaaja oli yksinhuoltaja (14 prosenttia). Omassa tutkimukses- samme 19 vastaajasta seitsemän oli yksinhuoltaja eli yksinhuoltajien osuus oli huimat 37 prosenttia vastaajista. Tämä tulos tukee Rönkän (2014, 38) oletusta, että vuorohoidossa olevista lapsista suuri osa asuu vain yhden huoltajan perheis- sä. Myös Kaupin (2001, 27) mainitsema naisvaltaisilla aloilla yleinen kolmivuorotyö lisää vuorohoidon tarvetta tällaisilla aloilla työskentelevien vanhempien lapsille.

Vastaajien vuorohoidon tarpeen syy oli lähes kaikissa tapauksissa vuorotyö. Syy tähän on todennäköisesti se, ettei vuorohoitoon ole subjektiivista päivähoito- oikeutta (Siltanen 2011,8). Kyselyyn vastanneet perheet käyttivät tasaisesti sekä vii- konloppuhoitoa, iltahoitoa, päivähoitoa että aikaista aamuhoitoa. Yöhoitoa sai vain kaksi vastaajaa, vaikka neljä vastaajaa ilmoitti tätä tarvitsevänsä. Syynä tähän oli todennäköisesti se, että perheet saattoivat olla eri päiväkotien asiakkaita. Näem- me tämän kuitenkin epätasa-arvoisena, sillä päivähoitolain 11. pykälän mukaan kunnan on huolehdittava siitä, että lasten päivähoitoa on kunnan järjestämänä saatavissa siinä laajuudessa kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää (L19.1.1973/36). Päivähoidon asetuksen viidennessä pykälässä vielä mainitaan, että päiväkodin aukioloaika vuorokaudessa on järjestettävä paikallisen tarpeen

mukaan (A 16.3.1973/239). Eräs kyselyyn vastaaja kertoi, että yöhoitoa ei ole kunnassa enää saatavilla, koska tarve on niin vähäistä ja se on kallista. Toinen vastaaja taas pohti oman työssäkäyvän äitinsä, lasten mummon jaksamista, kun tämä joutuu hoitamaan lapsenlapsiaan äidin yövuorojen aikana. Onko siis oikein, että toiset perheet saavat vuorohoitoa ja toiset eivät? Pitääkö vuorohoitoa osata vaatia tarpeeksi tiukasti?

Teoriaosuutta kirjoittaessamme pienten koululaisten vuorohoidon tarve (tai sen puuttuminen) kuulosti huolestuttavalta. Tutkimukseemme ei kuitenkaan sattunut mukaan yhtään vuorohoitoa käyttävän koululaisen vanhempaa. Liekö syynä sitten se, ettei alueilla ole tarvetta tällaiselle toiminnalle vai se, etteivät koululaisten vanhemmat vastanneet kyselyyn. Kyselyyn osallistuneissa perheissä oli vuorohoitoa käyttäviä lapsia yhteensä 23. Lapset olivat iältään yhdestä viiteen vuotiaita.

Yhteenveto epäsäännöllisen hoitorytmin vaikutuksista. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen teettämän päivähoitoalan tilannekatsauksen mukaan vuorohoitoon ollaan tyytyväisimpiä pienillä paikkakunnilla (Färkkilä, Kahiluoto & Kivistö. 2005, 45). Tämä näkyi myös kyselymme vastauksista, sillä kaikki vastaajat olivat tyytyväisiä saamansa vuorohoidon laatuun. Päiväkodilta toivottiin lisää joustoa esimerkiksi äkillisissä hoitoaikojen muutoksissa. Kuitenkin vastaajat olivat samaa mieltä siitä, että tarjottu vuorohoito vastaa perheiden tarpeita. Vuorohoidon epäsäännöllisyys korostui kysyttäessä onko perheellä tarpeeksi yhteistä aikaa. Yhteistä aikaa perheillä oli tarpeeksi 57 prosentin mielestä. Perheistä 36 prosenttia koki, ettei aikaa ole tarpeeksi. Tämä vastasi myös Rönkän ym. (2014,39) väitettä, että vuorohoidossa olevien lasten vanhemmat ovat huolissaan yhteisen perheajan vähyydestä.

Hoitomuotoja koskevissa avoimissa kysymyksissä kävi ilmi, että vanhemmat näkivät viikonloppuhoidon, ilta- ja aikaisen aamuhoidon olevan mukavia siitä, että näinä aikoina lapsia on vähemmän hoidossa, joten lapset saavat hoitajilta enemmän yksilöllistä huomiota. Vanhemmat kokivat, että lapset tottuvat nopeasti epäsäännölliseen hoitorytmiin eivätkä esimerkiksi arvosta viikonloppuvapaata sen enempää kuin arkivapaatakaan. Tämä tulos saa tukea myös teoriaosuudessamme mai-

nitun Aholan (2010,18) tekstiä, jossa mainitaan, että lapset tottuvat vuorohoitoon nopeasti. Väsymys näkyi vastaajien mukaan lapsissa selvästi. Aikaiseen aamuhoitoon ei jaksettaisi herätä, ja myöhäisen iltahoidon jälkeen ollaan väsyneitä, mutta rauhoittuminen kotona vie silti aikaa.

Yhteenveto päivähoiton sisällöstä lasten kannalta. Tutkimuksemme osoitti, että vanhemmat kokivat saamansa vuorohoidon olevan laadukasta ja rikasta. Hoitopäivien aikana vapaa leikki ja ohjattu toiminta ovat tasapainossa keskenään ja lapset saavat tarpeeksi yksilöllistä huomiota. Suurimmaksi osaksi koettiin, ettei päiväkodissa kiusata kavereita, mutta tutkimuksessa ilmenneet muutamat vastaukset, joista voidaan tulkita, että kiusaamista tapahtuu joissakin määrin ainakin vanhempien mielestä, ovat huolestuttavia. Kiusaamistilanteisiin tulisikin päivähoitossa puuttua heti. Teoriaosuudessamme Ahola (2010, 19) mainitsee, että vuorohoidossa lasten keskinäisten ystävyysuhteiden muodostuminen on usein hankalaa, sillä lapsiryhmän kokoonpano saattaa vaihdella päivän mittaan. Osa vastaajista asui haja-asutusalueilla, joissa lapsilla ei ole samanikäisiä kavereita naapurustossa. Tällöin päiväkodin ystävyysuhteet muodostuvat ensiarvoisen tärkeiksi ja tutkimuksemme osoittikin, että lapsille muodostuu yleisesti tärkeitä ystävyysuhteita päivähoitossa.

Yhteenveto päivähoiton laadusta vanhempien näkökulmasta. Vanhempien mielestä lasten yksilöllisyys otetaan päiväkodeissa hyvin huomioon ja henkilökunnalla on tarpeeksi aikaa lapsille. Lapset jäävät päiväkotiin mielellään ja viihtyvät hyvin. Päiväkodin toiminta ei kuitenkaan ollut kaikille vanhemmille täysin tuttua. Tässä olisikin vinkki tulevien vanhempainiltojen ohjelmaksi, toimintaa voisi esitellä myös lapsen tasolla, kertoa, mitä päivähoitopäivä sisältää. Päiväkotien tilat koettiin suurimmaksi osin viihtyisiksi ja turvallisiksi.

Myös VASU-keskustelun järjestäminen jakoi mielipiteitä. 32 prosenttia vanhemmista koki, ettei VASU-keskusteluja järjestetä vuosittain, kun taas 52 prosenttia oli sitä mieltä, että keskustelut järjestetään. Tämä saattaa johtua joko päiväkotikohtaisista eroista tai siitä, ettei VASU-keskustelu ole käsitteenä tuttu. Toisaalta meil-

lä ei ole varmaa tietoa siitä, järjestetäänkö päiväkodeissa VASU-keskustelut valtakunnallisten ohjeiden mukaisesti vähintään kerran vuodessa.

Vanhempien ja henkilökunnan välisen informaation tärkeyttä ei voi tarpeeksi korostaa. Niin määrällisistä kuin laadullisistakin kysymyksistä näki, että tähän toivotaan panostusta. Lisäksi se, että kaksi vastaajaa oli täysin eri mieltä väitteen ”voin luottaa siihen, että henkilökunta noudattaa vaitiolovelvollisuutta perhettäni koskevissa asioissa” kanssa jäi mietityttämään. Pienellä paikkakunnalla hoitaja ja vanhempi saattavat tuntea toisensa ja koko perheen hyvinkin.

Yhteenveto perhe ja vanhemmuus. Perheet kokivat, että vuorotyö/ hoito sekoittavat jonkin verran arkea. Vanhempien ei kuitenkaan tarvitse huolehtia lapsen hoitopäivästä töissä ollessaan. Työn ja vapaa-ajan yhteensovittaminen toi monelle perheelle haasteita, eikä yhteistä aikaa tahtonut löytyä tarpeeksi. Sama tulos on nähtävissä myös Perheet 24/7 tutkimuksessa, jonka tuloksia käsitelimme teoriaosiossa.

Myös vanhempien oma jaksaminen huoletti monia. Tuloksia voisi pitää huolestuttavina. Näinkin pienessä tutkimuksessa lähes puolta vastaajista huoletti oma jaksaminen vanhempana. Syinä tähän nähtiin kiire, elämän epäsäännöllisyys, perheajan vähyyys ja elämän hektisyys. Pohdimme, että sama vastaus voisi ilmetä myös vuorohoidon ulkopuolella. Elämän ruuhkavuodet, jolloin lapset ovat pieniä, ovat monelle raskasta aikaa ilman arjen epäsäännöllisyyttäkin. Vanhempien oma jaksaminen tulisi mielestämme nähdä ensiarvoisen tärkeänä, sillä kun vanhemmat voivat hyvin, myös lapset voivat useimmiten hyvin. Päiväkodilla on mahdollisuus vanhempien tukemiseen. Pienikin kysymys vanhemman omasta jaksamisesta voi lämmittää väsyneen vanhemman mieltä.

Tutkimuksessamme emme selvittäneet lainkaan vanhempien työn luonnetta, mielekkyyttä ja sitä, tehdäänkö vuorotyötä vastentahtoisesti. Rönkän ym (2014, 39) mukaan ”Perheet 24/7” aineistosta on nähtävissä, että suurin osa vanhemmista tekee epätyypillistä työaikaa vastentahtoisesti. Toisaalta monet vanhemmat näki-

vät työn tasapainottavan perhe-elämää. Tutkimuksemme ei ota kantaa näihin kysymyksiin.

Tutkimuksemme tuki Rönkän ym. (2014, 39) arvioita siitä, että vanhemmat ovat huolissaan perheajan vähyydestä ja omasta jaksamisestaan vanhempina. Lähes kaikki vanhemmat tunsivat lapsensa hoitajat, tämä lienee pienen paikkakunnan etuja. Se, että hoitajat ovat tuttuja ja vanhempien arviot päivähoidosta myönteisiä, saattaisivat edesauttaa myös toissijaisen kiintymyssuhteen muodostumista. Rusanen (2011, 209) on vakaasti sitä mieltä, että lapsella tulisi olla myös päivähoidossa ainakin yksi ensisijainen kiintymyssuhde. Se, miten tämä toteutettaisiin vaihtelevassa vuorohoidossa, olisi todella mielenkiintoinen tutkimuskohde. Vuorohoito tuokin omia haasteitaan kasvatuskumppanuuden onnistumiselle, sillä myös päiväkodin hoitajat ovat usein vuorotyöläisiä, joten päiväkodissa on paljon henkilökuntaa, ja usein lapsen vastaanottaa ja luovuttaa vanhemmilleen eri hoitaja.

7 POHDINTA

Opinnäytetyömme valmistuminen tapahtui monen mutkan kautta: toinen meistä aloitti työn yksin. Hän ehti hahmotella aiheen, laatia tutkimussuunnitelman, hankkia yhteistyöpäiväkodit ja laatia tutkimuslupapyyynnön yksin. Työ muuttui parityöksi vasta suunnitteluvaiheen jälkeen. Koska työn aloittanut opiskelija oli nähnyt suuren vaivan alustavien töiden parissa, jaoimme työn osiin. Myöhemmin mukaan tullut pari otti isomman vastuun kyselylomakkeen sekä teoriaosuuden kirjoittamisesta. Lisäksi hän vastasi SPSS- ohjelman käytöstä (aineiston syöttö ohjelmaan toteutettiin yhdessä). Toteutimme tutkimuksen analysoinnin yhteistyössä. Kävimme koko prosessin ajan keskinäistä vuoropuhelua siitä, mihin suuntaan työmme on menossa ja onko kirjoitusasu yhtenäinen.

Tutkimuksen toteuttaminen parityöskentelynä sopi juuri meille, koska osaamme perustella kantamme ja ottaa vastaan rakentavaa palautetta sekä oppia uusia tapoja toimia yhteistyössä. Koemme, että tämä oli paras tapa toteuttaa opinnäytetyö, sillä tulevaisuudessa työtehtävissämme tarvitsemme ryhmätyötaitoja, joihin saimme nyt paljon harjoitusta. Yhteistyöllemme haastavinta on ollut yhteisen ajan löytäminen, sillä asuinpaikkakuntiemme välillä on 75 kilometriä eli tunnin ajomatka. Olemme siis istuneet lukuisia tunteja autossa päästäksemme työstämään opinnäytetyötämme.

Koimme aiheen mielenkiintoiseksi ja tutkimisen arvoiseksi. Aiheeseen lähemmin perehtyessämme meitä kuitenkin yllätti se, miten vähän siitä oli relevantteja lähde-tietoja tarjolla. Tiedon etsimiseen piti käyttää luovuutta, sillä YSA- haulla ”vuorohoi-to” ei tuottanut luotettavia lähteitä ollenkaan. Tieto piti paljolti etsiä selailemalla päivähoitoa koskevaa kirjallisuutta, sillä vuorohoittoa koskevaa tietoa ei ollut mainit-tu usein sisällysluetteloissakaan. Voisimme kuitenkin todeta, että lukuisien kirjojen lukeminen ei ollut turhaa, sillä laajensimme myös yleistietämystämme päivähoi-dosta opinnäytetyötä tehdessämme.

Suomessa vuorohoitoa ja sen vaikutuksia lapsiin ja perheisiin ei ole tutkittu juuri ollenkaan. Vuorohoidosta on viimeaikoina tehty ainoastaan kansainvälinen, suhteellisen suppea ”Perheet 24/7”- tutkimus sekä muutamia Pro graduja ja opinnäytetöitä. Kuitenkin ulkomaalaisten tutkimusten mukaan vuorohoidolla on merkittäviä vaikutuksia lasten henkiselle kehitykselle. Työelämän ja yhteiskunnan muutosten vuoksi ihmiset joutuvat monilla aloilla työskentelemään yhä enemmän epätyypillisinä työaikoina. Tämä lisää vuorohoidon tarvetta, joten se, millaisena sitä tarjotaan ja miten perheet sen kokevat, ei ole vähäpätöinen kysymys. Myös vuorohoidossa kasvatetaan tulevaisuuden veroja maksavia työntekijöitä ja rakastavia vanhempia.

Koimme yllättävänä myös sen, miten paljon nykyinen päivähoitolaki tarjoaa kunnille tulkinnanvaraa. Vaikka laissa sanotaankin, että kuntien on järjestettävä päivähoitoa siinä laajuudessa, missä sitä tarvitaan, laki sallii kunnille oikeuden määritellä tarjottavan vuorohoidon laajuutta ja käytännön järjestelyitä sekä sitä, kenellä on oikeus sen käyttöön. Toivomme, että uusi päivähoitolaki korjaa myös vuorohoittoa koskevia lakipuutteita. Esimerkiksi omassa tutkimuksessamme ilmeni, että vaikka tutkimukseen osallistuneista neljä perhettä olisi tarvinnut yöhoitoa lapsilleen, ainoastaan kaksi perhettä sai sitä. Vastaukset eivät kuitenkaan antaneet selitystä siihen, miksi näin on päässyt käymään. Onko yöhoitoa saamattomilla perheillä niin hyvä sosiaalinen tukiverkosto, että hoito onnistuu esim. isovanhempien avulla, vai ovatko sitä saavat vain osanneet vaatia palvelua tarpeeksi tiukasti? Vai onko syynä ollut yksinkertaisesti se, että yöhoitoa tarjotaan tai ei tarjota päiväkotikohtaisesti?

Suunnitellessamme lapsiryhmille toteutettavaa toimintaa etsimme vuorohoidosta kertovia kuvakirjoja, joita voisimme käyttää keskustelun tukena. Saimme aineiston etsimiseen avuksemme Seinäjoen pääkirjaston lastenosaston vastaavan hoitajan, joka teki lukuisia hakuja niin omasta tietokannastaan kuin myös muista Suomen kirjastoista. Tuloksena oli sekä meidän, että kirjaston hoitajan yllätykseksi, ettei sellaisia ole kerta kaikkiaan tehty ollenkaan. Tämä tuntuu selvältä puutteelta, sillä Terveystieteiden- ja hyvinvoinninlaitoksen uusimman, vuonna 2010 teettämän päivähoitokyselyn mukaan hieman yli seitsemän prosenttia kunnan järjestämässä päivä-

hoidossa olevista lapsista on vuorohoidossa. Tämä tekee huimat 14 650 lasta. Perinteistä päivähoitoa käsitteleviä lasten kuvakirjoja on kuitenkin paljon tarjolla.

Yhteistyöpäiväkodit saimme helposti mukaan tutkimukseemme, tosin kiireisten esimiesten tavoittaminen toi välillä haasteita. Mukaan valikoituneet päiväkodit ovat pieniä. Olemme molemmat kotoisin pieniltä paikkakunnilta, joten halusimme nostaa tarkastelun kohteeksi juuri pienten päiväkotien tarjoamaa vuorohoitoa. Hyvä jatkotutkimusaihe olisikin pienten ja isojen paikkakuntien vuorohoidon laadun vertailu perheille suunnatun tyytyväisyyskyselyn kautta. Eettiseksi ongelmaksi nousee kuitenkin se, voiko päiväkotien laatua vertailla niiden oikeilla nimillä ja paikkakunnilla? Toisaalta myös koulujen opetuksen laatuakin vertaillaan. Voimme vain pohdita, onko tämäkään eettisesti oikein?

Laadimme tutkimuksemme teoreettisen viitekehyksen siten, että teoriaosuus vastaisi mahdollisimman hyvin myös perheiltä kyselylomakkeella kysyttäviä tutkimusosion aiheita. Koimme, että teoria- ja tutkimusosuuden olisi hyvä peilata toisiaan, jotta saisimme työn empiiriseen osuuteen syvyyttä ja validiteettia. Päädyimme vanhemmille suunnattuun kyselylomakkeeseen, sillä mielestämme lomake takaa tiedon pysymisen anonyymina. Pienillä paikkakunnilla tämä on erityisen tärkeää, sillä sanonta ”kaikki tuntevat toisensa” pitää aika hyvin paikkansa. Sekä määrällisten että laadullisten kysymysten sijoittaminen lomakkeeseen oli tärkeää, että saisimme mahdollisimman runsaasti monipuolista tietoa. Päädyimme hakemaan tutkimuksellemme sponsoreita (Liite 9) Alajärveltä, Vimpelistä ja Seinäjoelta. Lahjoitusten turvin järjestimme kyselyyn vastanneiden kesken arpajaiset. Oletimme, että kesäkuu on perheille kiireistä aikaa: ihmiset valmistautuvat loman viettoon tai ovat jo lomalla, joten olettamamme vastausprosentti ei ollut kovin suuri. Tästä syystä halusimme kiittää tutkimukseen osallistuneita hyvillä palkinnoilla. Ikävä kyllä odotuksemme matalasta vastausprosentista osuivat oikeaan, sillä vain 31,6 prosenttia (12 vastausta 38 lähetetystä kyselystä) oli ensimmäisen kierroksen saldo. Emme lannistuneet, vaan lähetimme uusintakyselyn (saatekirje liitteenä 8) syksyllä, jonka ansiosta vastausprosenttimme nousi viiteenkymmeneen (19 vastausta). Toteutimme kaksi näistä uusintakyselyistä avustettuina lomakkeen täyttöinä. Käytän-

nössä toteutimme ne siten, että kävimme vastauslomakkeet läpi haastatteluina, jotka myöhemmin litteroimme ja liitimme työhömmе. Tähän kului paljon aikaa, mutta se kannatti, sillä haastattelut lisäsivät ymmärrystämme perheiden kokemuksista vuorohoidossa. Vaikka lisäsimme haastattelut työhömmе avustettujen lomakkeiden täyttäjien nimellä, koimme, että tutkijana laajensimme oleellisesti perspektiiviämme vuorohoidon kokemuksista niiden ansiosta. Keskustelu ja vuorovaikutus tutkimukseen osallistuvien henkilöiden kanssa tuottivat paljon enemmän tutkimusmateriaalia ja uusia, hyviä ideoita työhömmе kuin jos nämä henkilöt olisivat vain palauttaneet täytetyt kyselylomakkeet samaan kasaan 17 muun vastaavan lomakkeen kanssa. Avustettujen lomakkeiden täyttöpöytä oli siis aikamoinen onnenkantamoinen tutkimuksellemme.

Vaikka vastausprosenttimme oli 50, jäi työstämme vielä uupumaan 50 prosenttia. Mietimme, olisivatko tutkimuksen tulokset muuttuneet oleellisesti, jos kaikki 38 perhettä olisivat vastanneet? Oliko vastaamatta jättämisen syynä uupumus, unohdus vai vanhempien kiinnostuksen puute? Olisiko juuri puuttuvissa vastauksissa ollut eriäviä mielipiteitä vai olisivatko ne vain vahvistaneet jo olemassa olevia tuloksia? Tämä taitaa olla ikuisuuskyselys tutkimusten tuloksia tulkitessa. Se, että osa vanhemmista jätti vastaamatta, on vain hyväksyttävä osaksi tutkimustamme.

Jälkeenpäin tekisimme työssämme muutamia hienosäätöjä. Vaikka laadimmekin kyselykaavakkeen suurella huolella, olisi kysymysten ja täyttöohjeiden laadintaan voinut käyttää hieman enemmän aikaa. Esimerkiksi kyselykaavakkeen kysymykseen ”Minkä vuoksi tarvitsette vuoroa?” kaksi vastaajista oli valinnut kohdan ”jokin muu” ja merkinnyt vuorohoidon tarpeen syyksi vanhempien yrittäjyyden. Itse oletimme, että yrittäjät merkitsisivät kohdan ”vuorotyö”, jos yritystoimintaa harjoitettaisiin epäsäännöllisinä työaikoina. Lomaketta suunniteltaessa rajasimme vanhempien iän kysymisen pois epäoleellisena tietona. Tuloksia analysoidessa tämä harmitti hieman, sillä vanhempien ikä olisi antanut mielenkiintoisen taustamuuttujan. Lisäksi kyselylomakkeen perustiedot - kohdassa olisi voinut osassa kysymyksissä rajata vastausvaihtoehdoiksi vain yhden valinnan. Nyt useat vastaajat olivat valinneet esimerkiksi ”lapselle sopivin tuntimäärä olla vuorohoidossa” kysymyk-

seen sekä vaihtoehdon 6-7 tuntia, että kohdan 8-9 tuntia. Onko näin vastanneiden mielestä sopivin aika siis 6-9 tuntia? Myös vanhempien työn luonne olisi lisännyt tutkimustuloksien analysointiin mielenkiintoisen muuttujan. Toisaalta se ei liity tutkimuksen aiheeseen.

Nyt kun työ on valmis ja kopio siitä lahjoitetaan tutkimuksen tilaajalle, huomaamme, että työmme antaa kallisarvoista tietoa niin vuorohoidon henkilöstölle kuin päivähoiton johdollekin siitä, miten juuri Järvi-Pohjanmaan vuorohoito nähdään. Viestimme yhteistyöpäiväkodeillemme onkin, että he voivat olla ylpeitä työstään. Vanhemmat ja lapset ovat yksimielisen tyytyväisiä saamansa vuorohoidon laatuun. Vanhemmat suosittelisivat käyttämänsä vuorohoitoa tuttavaperheelle mielellään. Suurin osa vastaajista oli tyytyväisiä myös toiminnan sisältöön ja tiedonkulkuun kodin ja varhaiskasvatuksen henkilökunnan välillä. Tiedonkulkua voi aina pyrkiä myös parantamaan. Molemminpuolinen luottamus, kasvatuskumppanuus ja lapsen näkeminen suuremman kontekstin eli perheensä jäsenenä tulisi huomioida myös vuorohoidon kiireen keskellä. Tutkimuksemme kertoo myös sen, että vanhempien kanssa voisi käydä esimerkiksi vanhempainillassa läpi mitä varhaiskasvatussuunnitelma tarkoittaa niin valtakunnallisesti, kunnallisesti, yksikkökohtaisesti kuin myös yksittäisen lapsen tasolla. Tutkimuksemme tuloksista voidaan tulkita, ettei käsite VASU ole vanhemmille kovinkaan selvä. Tahdomme uskoa, että kyseiset, valtakunnallisesti suositellut keskustelut toteutetaan yhteistyöpäiväkodeissamme vuosittain.

Myös yksikkökohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat toisivat päiväkotien toimintaa tutummaksi ja läpinäkyvämmäksi vanhemmille. Jos yksiköissä ei riitä resursseja varhaiskasvatussuunnitelmien toteuttamiseen, moni sosionomiopiskelija olisi erittäin innoissaan, jos saisi päiväkodista toimeksiannon varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseksi esimerkiksi opinnäytetyönä. Tällöin hyötyisivät niin opiskelija kuin myös päiväkoti. Luovutamme ilmielmin tutkimuksemme yksiköiden varhaiskasvatussuunnitelmien luomisen lähdemateriaaliksi. Tällöin yhteistyövuoropäiväkotiemme suunnitelmissa näkyisi hienosti myös asiakkaiden, eli perheiden ääni.

LÄHTEET

- Aaltola, J. & Valli, R (toim.). 2007. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1; Metodien valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 2.painos Juva: PS- kustannus.
- Ahola, M. 2010. Hyvää yötä ja huomenta. Opettaja 2010(49), 16- 21.
- Ainasoja, T. 2009. Pysyvä henkilöstö vuorohoidon kivijalka. Opettaja 2009(13), 14-16.
- Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. 4. uud. p. Tampere: Vastapaino.
- Anttila, P. 1998. Tutkimisen taito ja tiedonhankinta. [Verkojulkaisu]. Metodix. [Viitattu 10.11.2014]. Saatavana: http://www.metodix.com/fi/sisallys/01_menetelmat/01_tutkimusprosessi/02_tutkimisen_taito_ja_tiedon_hankinta/09_tutkimusmenetelmat/30_sisallanalyysi
- Aula, M K. Päivitetty 9.5.2010. Mitä 24/7 -yhteiskunta tarkoittaa lasten kannalta? [Verkojulkaisu] Jyväskylä: Lapsiasiavaltuutettu [Viitattu 17.12.2013]. Saatavana: <http://www.lapsiasia.fi/nyt/puheenvuorot/kirjoitukset/kirjoitus/-/view/1507536>
- Aula, M K. 2010. Lasten oikeudet ja osallisuus 24/7 yhteiskunnassa. [Ppt esitys] Jyväskylän ammattikorkeakoulu: Varhaiskasvatuksen päivät 4-5.11.2010. [Viitattu 6.6.2014] Saatavana: <https://m3.jyu.fi/jamk/ohjelmat/tapahtumat/varhaiskasvatuksen-paivat-4.-5.-11.-2010/lasten-oikeudet-ja-osallisuus-24-7-yhteiskunnassa>
- Asetus lasten päivähoitosta 16.3.1973/239.[Verkojulkaisu].Finlex.[Viitattu 4.6.2014] Saatavana: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730239>
- Blom, R & Melin, H. 2006. Työn ja perheen jännite. Teoksessa: Järventie, I, Lähde, M & Paavonen, J. Lapsuus ja kasvuympäristöt: Tutkimuksia kuvina. Helsinki: Sosiologian ja sosiaalipsykologian laitos, Tampereen yliopisto, 219- 241.
- Färkkilä, N. Kahiluoto, T. Kivistö, M. 2005. Lasten päivähoiton tilannekatsaus: Syyskuu 2005. [Verkojulkaisu]. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2006:16. [Viitattu 1.6.2014] Saatavana: <http://pre20090115.stm.fi/hl1147933743069/passthru.pdf>
- Gerhardt, S. 2007. Rakkaus ratkaisee: Varhaisen vuorovaikutuksen merkitys aivojen kehittymiselle. Helsinki: Edita.

- Hannuniemi, T. 2011. Kurkistus lapsen arkeen vuorohoidossa. [Nettijulkaisu] Helsingin yliopisto. Käyttäytymistieteellinen tiedekunta, opettajankoulutuslaitos, Kasvatustiede. Pro gradu- työ. [Viitattu 25.6.2014]. Saatavana: <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/28606/kurkistu.pdf?sequence=1>
- Henttonen, E. 2008. Usein kysytyjä kysymyksiä laadullisesta tutkimuksesta. [Verkkojulkaisu]. Aalto- yliopisto. [viitattu 10.10.2014] Saatavana: <https://into.aalto.fi/download/attachments/3775242/Kysymyksiä+ja+vastauksia+laadullisesta+tutkimuksesta.pdf>
- Heikkilä, T. 2004. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Helenius, A & Lummelahti, L. 2013. Leikin käsikirja. Jyväskylä, PS- kustannus.
- Hirsjärvi, S. Remes, P & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi
- Hiawyn, O. & Joo, F. 2004. Pikkukarhu päiväkodissa. Karkkila: Mäkelä Oy.
- Jaatinen, R. 2014. Lastentarhanopettaja/ Luokanopettaja. Aapiskylän koulu. Haastattelu.
- Järvi- Pohjanmaan VASU ”Järvivasu”. 4.2.2013. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 16.9.2014]. Saatavana: <http://www.peda.net/veraaja/jarvi-pohjanmaa/kelpo/kelpo/kelpo9>
- Kaukoluoto, Eeva. 2011. [Verkkoartikkeli]. Kunnallinen päiväkotien hyvinvointivaltion sydän. Yhteiskuntapolitiikka (6) 2011. [Viitattu 20.10.2014] Saatavana: <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/102964/kaukoluoto.pdf?sequence=1>
- Kauppi, U. 2001. Päivähoitoa täydellä teholla. Helsinki: Suomen kuntaliitto. Kunta Suomi 2004: 31
- Kirkkopelto, K. & Wäre, M. 2010. Oona ja Eetu päivähoidossa. Saarijärvi: Lasten keskus.
- Kirkkopelto, K. 2010. Oona ja Eetu päivä hoidossa. Helsinki: Lasten keskus.
- Kekkonen, M. 2014. Lastenhoitaja. Päiväkoti A. Haastattelu 15.5.2014.
- Lastensuojelulaki. (13.4.2007/417). {Verkkojulkaisu}. Finlex. [Viitattu 3.10.2014]. Saatavana: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=lastensuojelulaki>

- Lammi- Taskula, J. Karvonen, S. Ahlström, S. 2009. Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. Helsinki: Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos
- Lammi- Taskula, J., Salmi, M., Parrukoski, S. 2009. Työ, perhe ja tasa- arvo. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö
- Mitä laadullinen tutkimus on? [Verkkosivu] Inspirans. [Viitattu 5.4.2014]. Saatavana: <http://www.inspirans.fi/laadullinen-tutkimus>
- Moss, Janine. 2009 Juggling acts: How parents working non-. Standard hours arrange care for their pre- school children. [Verkkolehti]. Social Policy Journal of New Zealand (35). 2009. [Viitattu 20.10.2014] Saatavana: <https://www.msd.govt.nz/documents/about-msd-and-our-work/publications-resources/journals-and-magazines/social-policy-journal/spj35/juggling-acts.pdf>
- Palviainen, T. 2007. Vuorohoito kasvavana päivähoidopalveluna: ajatuksia vuorohoidon kehittämishaasteista. Teoksessa: Auranen, J & Kirvesniemi, J. ”Ei merta edemmäs kalaan”: kaakkois- Suomessa toteutettua varhaiskasvatuksen kehittämistyötä. Lappeenranta: Kaakkois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus Oy Socom, 49- 51
- Palviainen, T. 2007. Karuselli pyörii, lapset siinä hyörii: Tutkimus vuorohoidon arjesta henkilöstön näkökulmasta tarkasteltuna. [Verkkojulkaisu]. Jyväskylän yliopisto. Varhaiskasvatustieteen laitos. Pro gradu. Saatavana: https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/18211/URN_NBN_fi_jyu-2007587.pdf?sequence=1
- Päivähoitolaki. 19.1.1973/36.[Verkkojulkaisu]. Finlex. [Viitattu 4.6.2014] Saatavana: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036#a36-1973>
- Rikoslaki. (21.4.1995/578). [Verkkojulkaisu]. Finlex. [Viitattu 3.10.2014]. Saatavana: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001#L25>
- Rusanen, E. 2011. Hoiva, kiintymys ja lapsen kehitys. Porvoo: Bookwell oy.
- Rönkä, A., Laakso, M-L., Tammelin, M., Metsäpelto, R-L., Sevòn, E., Turja, L., Poikonen, P-L. 2014. Aikuisten työ rytmittää lasten arjen. Hyvinvointikatsaus 2014(1), 36- 43.
- Samuels, Robert. 2012. Late-night care fills a need for parents. [Verkkolehti]. The Washington post. 9.3.2012. [Viitattu 19.10.2014]. Saatavana: http://www.washingtonpost.com/local/late-night-care-fills-a-need-for-parents/2012/03/02/gIQAfaYR1R_story.html

- Siltanen, A. 2011. Vuorohoidon johtamisen erityispiirteet päivähoitossa. [Verkkopublication]. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveysalan kehittämisen ja johtamisen koulutusohjelma, ylempi AMK. Opinnäytetyö. [Viitattu 29.5.2014]
 Saatavana: https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/32993/Anita_Siltanen.pdf?sequence=1
- Sinkkonen, J. 2004. Kiintymyssuhdeteoria: Tutkimuslöydöksistä käytännön sovelluksiin. *Duodecim* 2004:120. 1866- 1873
- SVT. 23.5.2014. Perheet [verkkopublication].
 ISSN=1798- 3215. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 2.6.2014].
 Saatavana: <http://www.tilastokeskus.fi/til/perh/index.html>
- SVT. 22.3.2013. Työssäkäynti [verkkopublication]. ISSN=1798- 5528. Pääasiallinen toiminta ja ammattiasema 2011, Laatuseloste: työssäkäyntitilasto. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 2.6.2014]. Saatavana:
http://www.stat.fi/til/tyokay/2011/02/tyokay_2011_02_2013-03-22_laa_001_fi.html
- Svan, M. 2014. Sosionomi. Aapiskylän koulu. Haastattelu
- Säkkinen, S. 2011. Lasten päivähoito 2010: Kuntakyselyn osaraportti. [Verkkokirja]. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinninlaitos. [Viitattu 26.6.2014]. Saatavana:
http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80052/Tr37_11.pdf?sequence=1
- Tekin, Erdal. 2007. Single mothers working at night: Standard work and child care subsidies.[Verkkolehti]. *Economic Inquiry* (2), 233- 250. [Viitattu 20.10.2014].
 Saatavana:
<http://web.a.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=c1cf83fd-0366-41e0-bf34-cdd6154ffce5%40sessionmgr4004&vid=0&hid=4101#1753>
- Varhaiskasvatuksen uudistamisen työryhmä. 2014. Kohti varhaiskasvatustaloutta: Varhaiskasvatusta koskevan lainsäädännön uudistamistyöryhmän raportti. [Verkkopublication]. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2014: 11. [Viitattu 3.10.2014]. Saatavana:
<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2014/liitteet/tr11.pdf?lang=fi>
- Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2005. [Verkkopublication]. STAKES: Oppaita 56. [viitattu 2.10.2014] Saatavana:
http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77129/Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf?sequence=1

Välimäki, A-L., Rauhala, P-L. 2000. Lasten päivähoiton taipuminen yhteiskunnallisiin murroksiin suomessa. . Yhteiskuntapolitiikka 60 2000 (5), 387- 405.

ISBN 951-33-1818-4. 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Stakes: op-paita 56.

LIITTEET

Liite1: Tutkimuslupahakemus

Liite 2: Tutkimuslupa

Liite 3: Vanhempien suostumus lapsen tutkimukseen osallistumisesta

Liite 4: Päiväkotien tutustumiskertojen tuokioiden runko

Liite 5: Kyselylomakkeen saatekirje

Liite 6: Kyselylomake

Liite 7: Tutkimukseen osallistuneiden arpajaispalkinto-lista ja arvontalipuke

Liite 8: Uusintakyselyn saatekirje

Liite 9: Sponsorilista

LIITE 1. Tutkimuslupahakemus

Hei!

Olen sosionomi-opiskelija ja teen opinnäytetyötä aiheesta Lapsi vuorohoidossa, perheiden kokemukset [REDACTED] toteutetusta vuorohoidosta. **Anon lupaa** selvittää [REDACTED] kaupungin päivähoidon tiedoista vuorohoidon toteutukseen liittyvät yleiset tiedot ja toteuttaa vuorohoitoa käyttävien perheiden vanhemmille lomakekyselyn ja selvittää vuorohoidossa olevien lasten kokemuksia luovien menetelmien ja keskustelun kautta, mikäli vanhemmat antavat siihen luvan. Liitteenä on opinnäytetyön tutkimussuunnitelma ja lupapaperi vanhemmille sekä opinnäytetyönohjaajan hyväksyminen tutkimussuunnitelmalle. Anon kaupungilta tutkimuksesta mahdollisesti koituvia monistus- ja postituskuluja. Annan valmiin tutkimukseni Järvi-Pohjanmaan alueen käyttöön.

Monituskulut: Kyselylomakkeiden ja lupapapereiden monistus päiväkodeilla

Postituskulut: Kyselylomakkeiden mukana olevat kirjekuoret ja postimerkit, jos niitä tarvitaan

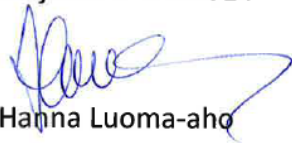
Terveisin Emilia Sand, 040 7483948 (emilia.sand@seamk.fi)

LIITE 2. Tutkimuslupa

Tutkimuslupa

Myönnän Seinäjoen ammattikorkeakoulun sosiaalialan koulutusohjelman opiskelijoille Emilia Sandille ja Tia Kuoppalalle luvan toteuttaa opinnäytetyöhönsä liittyvän tutkimuksen [REDACTED] vuorohoitopäiväkodeissa.

Alajärvellä 8.5.2014

Hanna Luoma-aho

vt. varhaiskasvatuspäällikkö

Järvi-Pohjanmaan sivistyspalvelut

LIITE 3. Vanhempien suostumus lapsen tutkimukseen osallistumisesta**Hei vanhemmat!**

Olemme sosionomi-opiskelijoita Seinäjoen ammattikorkeakoulusta. Suoritamme opinnäytetyöhön liittyvää tutkimusta, jonka aiheena on lapsi vuorohoidossa, perheiden kokemukset. Kysyisimme lupaa, saako lapsenne osallistua tutkimukseen? Keskustelemme lasten kanssa aiheesta satukirjan pohjalta. Vastaukset käsittelemme luottamuksellisesti ja anonyymisti. Mikäli teille jäi jotakin kysyttävää, voitte ottaa yhteyttä sähköpostitse. (Tuottehan lupalapun täytettynä päiväkodille seuraavana päivänä.)

Lapsen nimi:

Ympyröi oikea vaihtoehto:

LAPSI **SAA** OSALLISTUA TUTKIMUKSEEN

LAPSI **EI SAA** OSALISTUA TUTKIMUKSEEN

Vanhemman allekirjoitus:

Terveisin

Tia Kuoppala (tia.kuoppala@seamk.fi) ja Emilia Sand (emilia.sand@seamk.fi)

LIITE 4. Päiväkotien tutustumiskertojen tuokioiden runko

Esitellään itsemme. Olemme opiskelijoita Seinäjoelta ja tulimme tutustumaan teidän päiväkotiinne.

1. Mikä teidän nimenne ovat?
2. Minkä ikäisiä te olette?
3. Mitä te teitte tänään päiväkodissa?

Meillä on mukana kirja, jonka haluaisimme lukea teille.

Kirjan luvun jälkeen kysytään, mitä piditte kirjasta/mistä se kertoi?

4. Onko kukaan teistä ollut päiväkodissa iltaisin? Mitä iltaisin tehdään?
5. Onko kukaan ollut päiväkodissa yötä? Minkälaista se on ollut?
6. Missä vanhemmat ovat, kun te olette hoidossa?
7. Miltä tuntuu tulla päiväkotiin?
8. Miltä tuntuu lähteä kotiin päiväkodista?

Liite 5. Kyselylomakkeen saatekirje

Hei!

Olemme kaksi sosionomi(AMK) -opiskelijaa Seinäjoen ammattikorkeakoulusta. Teemme opinnäytetyötä aiheesta ”**Lapsi vuorohoidossa, perheiden kokemukset**” ja pyrimme saamaan työhömmme näkyviin vanhempien mielipiteitä ja ajatuksia. Koemme, että ne ovat tärkeä osa työtämme. Jos lapsenne on ollut aiemmin tai on tällä hetkellä vuorohoidossa, **toivoisimme, että ehtisitte osallistumaan tutkimukseemme vastaamalla ohessa olevaan kyselylomakkeeseen.** Lomakkeen täyttö vie aikaanne noin 10- 15 minuuttia. **Kaikkien vastanneiden kesken arvomme lukuisia palkintoja** (mm. elokuvalippuja, Pomppulan vapaalippuja, litalan tuikkukippoja, lelupaketteja ja monia muita), palkintoja on niin runsaasti, että vastaamalla kyselyyn on suuri todennäköisyys voittaa! Palkintolistan löydätte viimeiseltä sivulta.

Täytettyänne lomakkeen, voitte sulkea sen mukana olevaan kuoreen ja palauttaa päiväkodin henkilökunnalle. Tutkimus toteutetaan kahdessa vuoropäiväkodissa ja vastaukset käsitellään nimettömästi ja luottamuksellisesti. Toivottavasti löydätte ajan kyselyn täyttämiseksi, sillä vastauksenne on tärkeä tutkimuksemme onnistumiselle!

Jos teillä on kysyttävää tutkimuksesta tai lomakkeen täyttämisestä, voitte ottaa yhteyttä:

Tia Kuoppala
tia.kuoppala@seamk.fi
050-3214265

Emilia Sand
emilia.sand@seamk.fi
040-7483948

Palautattehan täytetyn kyselylomakkeen viimeistään 6.6 perjantaina päiväkodin henkilökunnalle.

Kiitos vastauksestanne!

Seuraavassa osiossa esitetään joitakin väittämiä vuorohoidosta. Laittakaa ruksi siihen sarakkeeseen, joka kuvaa parhaiten mielipidettänne väitteen paikkansapitävyydestä.

EPÄSÄÄNNÖLLINEN HOITORYTMI	Väitteen paikkansapitävyys				
	1. Täysin samaa mieltä	2. Osittain samaa mieltä	3. En samaa enkä eri mieltä	4. Osittain eri mieltä	5. Täysin eri mieltä
Olemme tyytyväisiä saamamme vuorohoidon laatuun					
Päiväkoti joustaa lasten hoitoajoissa esim. äkillisen työajanmuutoksen vuoksi					
Vuorohoidon säännöt sopivat perheemme rytmiin hyvin					
Hoitoaikojen ilmoitusvelvollisuus viikkoa aiemmin ei tuota perheellemme hankaluuksia					
Yöhoitoa koskevat lapsen hoitoon tuonti- ja hakuajat ovat lapsen parhaaksi					
Päiväkodin vuoro hoito vastaa perheemme toiveita ja tarpeita					

LASTEN PÄIVÄHOIDON SISÄLTÖ LASTEN KANNALTA	Väitteen paikkansapitävyys				
	1. Täysin samaa mieltä	2. Osittain samaa mieltä	3. En samaa enkä eri mieltä	4. Osittain eri mieltä	5. Täysin eri mieltä
Lapseni/lapsemme vastaanotetaan ja hyvästellään henkilökohtaisesti päiväkodissa					
Päiväkodissa lapsia pidetään sylissä ja annetaan tarpeeksi aikaa					
Vapaalle leikille annetaan riittävästi aikaa					
Päiväkodissa on tarpeeksi ohjattua toimintaa (askartelut, laulutuokiot, jumppa)					
Päiväkodissa ei kiusata kavereita					
Lapseni/lapsemme tärkeimmät ystävyysuhteet ovat heidän päiväkotikavereihinsa					
Päiväkodissa lasten keskinäisten ystävyysuhteiden muodostumista tuetaan					
Lapsellani on ainakin yksi hyvä ystävä päiväkodissa					
Lapsellani on ainakin yksi hyvä ystävä päivähoiton ulkopuolella					
Kotimme lähellä asuu samanikäisiä lapsia					
Lapsemme kertoo kotona usein siitä, miten kivaa päiväkodissa on					

PÄIVÄHOIDON LAATU VANHEMPIEN NÄKÖKULMASTA	Väitteen paikkansapitävyys				
	1. Täysin samaa mieltä	2. Osittain samaa mieltä	3. En samaa enkä eri mieltä	4. Osittain eri mieltä	5. Täysin eri mieltä
Lapsien yksilöllisyys otetaan päiväkodissa huomioon					
Henkilökunnalla on aikaa minun lapselleni/lapsilleni					
Päiväkodin toiminta on minulle tuttua (mm. päivärytmi, toiminta, arki)					
Lapseni/lapsiemme tarpeet huomioidaan mielestäni hyvin					
Voin kertoa lapsen/ perheen asioista turvallisesti mielin tietäen, että vaitiolovelvollisuutta noudatetaan ja kerrotut asiat pysyvät salaisina					
Päiväkodissa järjestetään vuosittain vanhemmille henkilökohtainen keskustelu, jossa käydään läpi lapsen kehitys, hoidossa viihtyminen ja mahdolliset tavoitteet (VASU)					
Lapsemme jää/jäävät päiväkotiin mielellään					
Lapsemme viihtyy/viihtyvät hoidossa hyvin					
Saamme päiväkodin henkilökunnalta tarpeeksi tietoa lapsemme/lastemme hoidosta					
Lasta haettaessa minulle kerrotaan henkilökohtaisesti hoitopäivän kuulumiset					
Minun on helppo kertoa lapseni/ perheeni asioista päiväkodin henkilökunnalle					
Päiväkodin sisätilat ovat viihtyisät ja turvalliset					
Päiväkodin ulkotilat ovat viihtyisät ja turvalliset					
Kotiin annetaan tarpeeksi informaatiota tulevista tapahtumista					
Päiväkoti tukee perheiden tutustumista lapsen/lasten hoitokavereiden perheisiin (yhteiset juhlat ja tapahtumat)					
Perheemme osallistuu mielellään päiväkotien järjestämiin tapahtumiin					

PERHE JA VANHEMMUUS	Väitteen paikkansapitävyys				
	1. Täysin samaa mieltä	2. Osittain samaa mieltä	3. En samaa enkä eri mieltä	4. Osittain eri mieltä	5. Täysin eri mieltä
Aamu-, ilta tai yöhoito ei sekoita perheemme arkea					
Minun ei tarvitse murehtia lapsen/lasten hoitopäivää töissä yms. ollessani					
Tunnetta lapsemme/lastemme hoitajat					
Perheiden erilaisuutta kunnioitetaan ja otetaan päiväkodin toiminnassa huomioon					
Päivähoitomaksut ovat kohtuulliset					
Perheellämme on kiireellisessä hoidontarpeessa mahdollisuus isovanhempien, sukulaisten tai ystävien apuun lasten hoidossa					
Työn ja vapaa-ajan yhteensovittaminen ei tuota perheellemme ongelmia					
Perheellämme on tarpeeksi yhteistä aikaa					
Oma jaksamiseni vanhempana huolettaa minua					
Suosittelisin käyttämäämme vuorohoitoa tuttavaperheelle					

Viimeisessä osiossa kysymme mielipiteitänne/ kokemuksiinne vuorohoidosta. Voitte tarvittaessa jatkaa vastauksiinne paperin toiselle puolelle

1. Miten hoitoon lähteminen ja hoidosta kotiin palaaminen sujuvat kun kyseessä on Viikonloppuhoito: _____

Aikainen aamuhoito: _____

Ilta/yöhoito: _____

2. Miten mielestänne lapsen ilta/ yöruutiinit eroavat kotona ja vuorohoidossa?

3. Miten itse vanhempina jaksatte epäsäännöllistä vuorokausirytmää?

4. Miten epäsäännölliset hoitoajat vaikuttavat perheenne arkeen?

5. Mistä vuorohoitoon liittyvistä mukavista asioista lapsesi kertoo kotona? (leikit/
kaverit, henkilökunta, toiminta yms.):

6. Mistä vuorohoitoon liittyvistä ikävistä asioista lapsesi kertoo kotona (riidat
kavereiden kanssa, koti-ikävä
yms.)?

7. Mitkä ovat sinun mielestäsi tärkeitä asioita vuorohoidossa? _____

8. Mitä muutostoiveita tai parannusehdotuksia teillä on vuorohoidolle?

9. Voitte halutessanne kertoa ajatuksianne tai kokemuksianne vuorohoidosta: _____

Kiitos vastauksestanne!

Muistattehan täyttää ja palauttaa myös arvontalipukkeen osallistuaksenne kesäiseen arvontaan😊

Liite 7.**Tutkimukseen osallistuneiden kesken arvomme seuraavat sponsoreidemme lahjoittamat palkinnot:**

Palkinto 1:	Hiustenkuivaaja (arvo n. 20e) ja 4 kpl uintirannekkeita Seinäjoen uimahalliin (â arvo 6e/aikuinen, 2,5e/lapsi, rannekkeen voi käyttää kumpi vain)
Palkinto 2:	littalan vaaleansininen kastehelmi- kynttilälyhty (arvo 13e)
Palkinto 3:	littalan vaaleansininen kastehelmi- kynttilälyhty (arvo 13e)
Palkinto 4:	2kpl vapaalippuja Vimpelin elokuvateatteri in (â arvo 8-12e) sekä Lelupaketti (arvo n. 10e)
Palkinto 5:	2kpl vapaalippuja Vimpelin elokuvateatteri in (â arvo 8-12e) sekä Lelupaketti (arvo n. 10e)
Palkinto 6:	2kpl vapaalippuja Alajärven elokuvateatteri in (â arvo 8-12e) sekä Lelupaketti (arvo n. 10e)
Palkinto 7:	2kpl vapaalippuja Seinäjoella sijaitsevaan Touhutaloon (â arvo 12e) sekä lahjakortti Spice Ice- jäätelöbaari in (â arvo 5e)
Palkinto 8:	2kpl vapaalippuja Seinäjoella sijaitsevaan Touhutaloon (â arvo 12e) sekä lahjakortti Spice Ice- jäätelöbaari in (â arvo 5e)
Palkinto 9:	Lahjakortti Vimpelissä sijaitsevaan Nelimarkan kahvilaan (arvo 20e)
Palkinto 10:	Lahjakortti Alajärvellä sijaitsevaan kahvila Toivoon (arvo 5e), 2 kpl kuntosalilippuja (â arvo 5e) ja 1 biljardivuoro (arvo 8,50e) Seinäjoen Sguash & Bowling Centeriin sekä kahvipaketti (arvo n. 3e)
Palkinto 11:	Hiushoito tuotepaketti (arvo 13e) sekä 4 kpl uintiranneketta Seinäjoen uimahalliin (â arvo 6e/aikuinen, 2,5e/lapsi, rannekkeen voi käyttää kumpi vain)
Palkinto 12:	Lahjakortti Kukkakauppa Laukkoseen (arvo 15e) Alajärven S-marketin tiloissa
Palkinto 13:	Lelupaketti (arvo 4e) sekä Kahvipaketti (arvo n.3e)

Mikäli haluatte osallistua arvontaan, olkaa hyvä ja palauttakaa täytetyn tutkimuslomakkeen mukana alla oleva arvontalipuke.

Voitte palauttaa arvontalipukkeen kyselylomakkeesta erillisenä paperina vastausten nimettöminä käsittelyn takaamiseksi.

Arvontalipuke

Vastasin kyselytutkimukseen ja haluan osallistua arvontaan.

Nimi ja päiväkoti:

Mahdolliset palkinnot toimitetaan päiväkodille kesäkuun alun aikana.

Onnea arvontaan!

Liite 8. Uusintakyselyn saatekirje

Hei!

Olemme kaksi sosionomi (AMK) -opiskelijaa Seinäjoen ammattikorkeakoulusta. Lähetimme keväällä teille oheisen kyselyn. **Suoritamme uusintakyselykierroksen, sillä emme saaneet tarpeeksi vastauksia. Toivomme, että auttaisitte meitä opiskelijoita opinnäytetyömme toteuttamisessa lisävastauksien saamiseksi, sillä nykyisellään vastausprosentti on liian vähäinen.**

Teemme opinnäytetyötä aiheesta ”**Lapsi vuorohoidossa, perheiden kokemukset**” ja pyrimme saamaan työhöemme näkyviin vanhempien mielipiteitä ja ajatuksia. Koemme, että ne ovat tärkeä osa työtämme. Jos lapsenne on ollut aiemmin tai on tällä hetkellä vuorohoidossa, **toivoisimme, että ehtisitte osallistumaan tutkimukseemme vastaamalla ohessa olevaan kyselylomakkeeseen.** Lomakkeen täyttö vie aikaanne noin 10- 15 minuuttia.

Täytettyänne lomakkeen, voitte sulkea sen mukana olevaan kuoreen ja palauttaa päiväkodin henkilökunnalle. Tutkimus toteutetaan kahdessa vuoropäiväkodissa ja vastaukset käsitellään nimettömästi ja luottamuksellisesti. Toivottavasti löydätte ajan kyselyn täyttämiseksi, sillä vastauksenne on tärkeä tutkimuksemme onnistumiselle!

Jos teillä on kysyttävää tutkimuksesta tai lomakkeen täyttämisestä, voitte ottaa yhteyttä:

Tia Kuoppala
tia.kuoppala@seamk.fi
050-3214265

Emilia Sand
emilia.sand@seamk.fi
040-7483948

Palautattehan täytetyn kyselylomakkeen viimeistään torstaina 18.9 päiväkodin henkilökunnalle.

Kiitos vastauksestanne!

LIITE 9. Sponsorilista

Kiitämme seuraavia tutkimustamme tukeneita sponsoreita:

Alajärvi:

- Elokuvateatteri Alareksi
- S- Market
- Halpa- Halli
- Kahvila Toivo
- Kukkakauppa Laukkonen

Seinäjoki:

- Seinäjoen kaupungin uimahalli
- Touhutalo
- Spice Ice
- Halpa Halli
- Squash & bowling- center

Vimpeli:

- Parturikampaamo Teija
- Vimpelin veto, Nuorisokuvat
- S- Market
- Nelimarkan kahvila